

Kastelli 2025-26

Toimitus

Päätoimittaja:

Eva Seppänen

Toimittajat:

Saana Matela
Nella Keskitalo
Lotta Lehtiö
Aada Heikkinen

Opastus ja taitto:

Eija Paso

Etukannen kuva:

Joel Koivisto

Takakannen kuva:

Joel Koivisto

Monetra painatuspalvelut,
150 kappaletta.
Luettavissa netissä:
www.ouka.fi/kastellin-lukio

Osukki 2025 - 26

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Kalle on poissa
- 6 Irti kännyköistä
- 7 Retkikunta suonsilmässä
- 12 Jengisodille taustaa
- 13 Kulttuuripääkaupunnissa
- 14 Makeaa myrkkyä kansalle
- 16 Hiukkasen huikea reissua
- 18 Ylisuorittamisen epidemia
- 19 Koulua Floridan auringon alla
- 24 Trump pähkinänkuoressa
- 26 Tutun luona tuntemattomassa
- 30 Runouttamme
- 33 Maailma ei ollut meitä varten
- 34 Kaluhoroskooppi
- 35 Loppumattomia hetkiä
- 36 Ratin takana

Opiskelijoiden äänitorvi Kastellin lukiossa vuodesta 1970

Suru-uutinen ker-
toi, että Osukin
perustajiin kuulu-
nut **Matti Heikura**
(1953-2025) kuoli
joulukuun lopussa
nopeasti edennee-
seen sairauteen.
Matti innostui leh-
denteosta niin pal-

jon, että teki työuransa toimittaja-
na Kalevassa. Hän osallistui Osukin
merkkivuosisjuhliin ja kirjoitti lehteen
myöhemmin. Hän vieraili Kastellis-
sa luokkatovereineen keväällä 2023,
kun heistä tuli riemuylöppilaita.

Kun Matti sai valkolakkinsa vuonna
1973, opinahjo tunnettiin Oulunsuun
yhteiskouluna. Sen pohjalta Matti ja
kumppanit keksivät nimen Osukille.

Osukin mukana Valloissa, cityssä ja suolla.

Pääkirjoitus

EVA SEPPÄNEN

LUKUVUONNA 2025 - 2026

Luota tulevaan

Olen lähes koko ikäni vellonut omassa negatiivisuudessa ja siinä, mikä olisi pahin todennäköisin lopputulos. Ajokokees-
sani olin ihan vakuuttunut siitä, että en päässyt läpi, kun aje-
lin hermostuksissani väriä reittejä. En ole myöskään koskaan usko-
nut, että saisin kirjaprojektiani ikinä valmiiksi, kun jatkuvasti ajat-
telin, ettei se ole tarpeeksi hyvä raakaversionakaan. Harjoittamalla
esimerkiksi kiitollisuuspäiväkirjan ylläpitämistä ja haastamalla au-
tomatisoituneita negatiivisia reaktioitani joka ikiseen asiaan olen
kuitenkin pikkuhiljaa opetellut näkemään monenlaista hyvää.

Puolangan pessimistipäiville en voi suositella osallistumista. On
kuuluksa sanonta, että pessimisti ei koskaan pety, koska hän uskoo,
ettei ole parempaa. Tämä on äärimmäisen masentava ajatus. Opti-
misti saattaa pettyä ja joidenkin mielestä sekin on masentava aja-
tus, että voisi olla parempaakin. Ei vastoinkäymisiääkään opi käsit-
telemään oikein, jos on fiksoitunut ajatus siitä, että elämä on yhtä
suurta vastoinkäymistä ja sitten kuolla. Aina on mahdollisuus ke-
hittymiseen ja onnellisuuteen. Pitää oppia käsittelemään pettymys-
tä sekä ennen kaikkea luottamaan siihen, että elämä kantaa.

Optimismi ei aina tarkoita naiiviutta, huolien lakaisemista ma-
ton alle tai sitä, että joka hetkessä kaikki olisi täydellisesti,
vaan uskallusta etsiä toivoa toivottomalta tuntuissa tilan-
teissa. Kun alkaa tietoisesti etsiä pieniäkin valonpilkahduksia, huo-
maa vähitellen, että niitä on ollut aina ja pystyy luottamaan siihen,
että niitä tulee olemaan jatkossakin. Optimismi parhaimmillaan on
lempeää suhtautumista niin itseään kuin ympäröiviä ihmisiä ja maa-
ilmaa kohtaan - myös negatiivisia tunteita kohtaan.

Vaikka saarnaankin optimismista, olisi myös tärkeää muistaa, et-
tei optimismia tarvitse väkisin vääntää. Ei niin pahaa, ettei jotain hy-
vääkin tarkoittaa enemmän elämää itsessään, ei niinkään yksittäisiä
tilanteita. Joskus on hankalaa löytää positiivista tai valon pilkahdus-
ta - eikä se varmasti tule vastaan, jos sitä väkisin koettaa keksiä. On
haitallisempaa yrittää pakottaa itseään ajattelemaan positiivisesti
sen sijaan, että hyväksyisi sen, että nyt voi huonosti. Optimismi on
tiettyä tapaa vaaka: elämää vääjäämättä kuuluu pettymykset ja vai-
keudet, mutta samalla vaikeudet eivät ole ikuisia, toisin kuin timan-
tit.

Kärsin edelleen itseni epäilemisestä ja matalista pystyvyys-
uskomuksista. Tämä vaivaa erityisesti kirjoittamista, vaikka
haaveilenkin oman kirjan julkaisemisesta. Epäilen jatkuvasti
ihmiskuntaa ja pelkään sitä suuntaa, jota kohti olemme ottamas-
sa luotijunaa. Aikuistuessani olen kuitenkin "alkanut luottaa huo-
miseen" ja uskomaan itseäni, kuten Mokoman laulaja Marko Annala
laulaa kappaleessa Vapaa.

Kastellin lukion pitkäaikainen äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori **Karl "Kalle" Grün**n menehtyi 25. toukokuuta vaikean sairauden uuvuttamana Oulussa.

Kallelle opettaminen oli elämäntehtävä, ja hän muisti usein mainita, että opiskelijat ovat hänen työnsä suola.

Tässä muutamia ajatuksia muistoksi Kallelta:

"Elämä on ihmeellinen lahja. Siitä olen saanut nauttia hyvin kauniissa valossa, mutta viisautta on myös ymmärtää, milloin on aika luopua. Ei kiirehtien, ei kutsuen, mutta olemalla valmis."

"Elämä ajassa ei ole itseisarvo, se on etsintäreissu, jossa lyhytkin matka voi viedä perille ja toisille tosi pitkäkään ei riitä. Minä olen etsinyt. Olen yrittänyt etsiä Herraa, etsiä itseäni ja etsiä ihmisen olemusta."

Yläkuvassa oikealla nuori Kalle on uransa alkuvaiheilla. Hän tuli Kastelliin syksyllä 1996. Opiskelijoiden paperipinkkojen lisäksi eteenpäin pyrkivä Kalle tarttui myös oppikirjojen tekemiseen ja vaikutti valtakunnallisesti äidinkielen opetukseen.

Kummikirjailijamme Riikka Pulkkinen kulki Kastellissa samaa alkumatkaa Kallen kanssa ja kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 2000.

Riikka lähetti Kallen hautajaisiin opettajastaan omat muistosanansa, jotka Raimo Niemelä luki saattoväelle.

Osukki, jonka entisiin toimittajiin Riikkakin kuuluu, julkaisee ne viereisellä sivulla.

Pääkuvassa abien arvokas penkkaritaulu ryhmänohjaajastaan. Hieno ele, kiitos!

keen tietäväni paljonkin. Kalle kuunteli kärsivällisesti analyyseni lukemastani. Korkeintaan hänen katseestaan näin, että hän oli törmännyt kaltaisiini ennenkin.

Olen jälkeenpäin ajatellut, että äidinkielenopettajillani Eija Pasolla, Satu Vesalalla ja Karl Grünilla oli aivan keskeinen rooli siinä, että minusta tuli kirjailija. He antoivat minun kukkia, ja ravitsivat kukkimistani myönteisellä palautteella. Sain tehdä pilkkuvirheitä, sain hapuilla – silti kukkimiseni oli se, mihin he kiinnittivät huomionsa. Sellaisesta opetuksesta seuraa hyvää: esimerkiksi omaehtoista ajattelua, joka ei väheksy leikin merkitystä. Olen myöhemmin tajunnut, että kaikki opettajat eivät ole sellaisia. Paljon useammin taidemaailmassa tapaa ihmisiä, opettajia, joiden viesti nuorille ja lahjakkaille on: "Älä vain luule, että olet poikkeuksellinen."

Minä sain opettajieni katseen alla tehdä virheitä, olla pateettinen, sentimentaalinen, morbidi. He hyväksyivät sen.

Korkeintaan joskus, kun vein runojani näytille, Kalle saattoi sanoa, että olen tainnut lukea hiukan liikaa Edith Södergrania. Vasta jälkeenpäin tajusin, että se oli Kallen lempeä vihje etsiä vielä omaa ääntäni: on mahdollista olla sekä älykäs että hauska. On mahdollista sekä elää että ajatella.

Kun minusta 2006 tuli esikoisteokseni Rajan myötä kirjailija, Kalle oli ylpeä oppilaansa menestyksestä. Romaanissani oli äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja nimeltä Julian Kanerva, joka aloittaa suhteen oppilaansa kanssa. Kyse on tietenkin äärimmäisestä vallankäytöstä: Julian ei romaanissa ole jalo ihminen. Kalle löysi itselleen ominaisen tavan suhtautua esikoisromaanini hätkähdyttävään aiheeseen. Kun tapasin Kallea romaanini julkaisun jälkeen, hän sanoi, että oli ilmoittanut kaikille riemumielin olevansa Julian Kanerva. Olin jo oppinut hänen huumorinsa. Se oli hänen tapansa kertoa, että hän tunnisti fiktion rajat ja piti tärkeänä sitä, että kirjallisuus saisi olla omalakisista: se oli ja on suvereeni, kipeän ja raastavankin leikin tila, jonka moniulotteinen eettinen kamppailu suojelee elämän itsensä etiikkaa.

Kun nyt ajattelen, ettei kukaan lukiotaivalta aloitava taiteellinen – mutta voi niin totinen – nuori enää pääse osaksi Kallen opettajuudesta, tunnen surua. Ehkä juuri nytkin joku ihmisverso kirjoittaa ensimmäisiä pateettisia runojaan, luulee, että ajatteleva on kuolemanvakavaa. Kuka nyt antaa hänen kukkia? Kuka luo häneen hyväntahtoisen, lempeän, mutta hiukan ironisen katseen, joka kertoo, että hauskuus on intellektuellien keskeinen piirre? Kalle on poissa. Kiitos kaikesta, Kalle.

Muistan ensimmäisen äidinkielentuntini Kallen kanssa. Oli vuosi 1996. Kalle kertoi tunnin alussa, että oli juuri saanut hyväksytyksi Kielitoimiston sanakirjaan ehdotuksensa roll-on -deodorantin suomenkiliselle nimelle: "Kieppo", hän sanoi. Hän laitoi koko luokan toistamaan sanan: "Kieppo."

Takarivin urheilijapojat hörähtelivät. Minä valpasuin pulpetissani. Kiinnostavaa, ajattelin. Kuka tämä tällainen Karl Grün oikein oli?

Olin lukiovuosinani omassa elämässäni taitekohdassa; kilpajuoksu, jonka vuoksi olin tullut Kastellin urheilulukioon, oli jäämässä elämässäni taka-alalle, mutten ollut vielä myöntänyt itselleni, etten ollut identiteetiltäni urheilija vaan ehkä jonkinlainen taitelija. En tietenkään tiennyt, millainen taiteilija olisin, mutta olin kiinnostunut kirjallisuudesta, filosofiasta, psykologiasta ja erilaisista teorioista. Olin varma, että elämä, jos sitä halusi käsittää syvällisesti, oli vakavaa puuhaa.

Mutta sitten oli tämä Kalle uudissanoineen, kieppoineen. Kalle oli ilmiselvä älykkö, opiskellut Helsingin yliopistossa poststrukturalismia ja sen sellaista. Hän ei ollut lainkaan vakava. Hän oli itse asiassa hyvin hauska, ja vaikutti siltä, että hauskuus oli hänelle tärkeää. Mitä tämä oikein oli?

Muistan, että toisena lukiovuotenani Kalle piti äidinkielen ja kirjallisuuden ylimääräisen kurssin aiheesta kiinnostuneille, ja toi kursseille yliopiston tenttikirjoja. Lacania, Blanchot'ta, Derridaa, narratologiaa. Kurssilla oli lupa olla kiinnostunut näistä lukiolaisille miltei käsittämättömistä ajatuksista. Luin kaiken mitä Kalle toi eteeni. Luulin tämän jäl-

Kännykän käyttöä rajoitetaan vihdoinkin

KOLUMNI

Nella Keskitalo

Yhteiskunnan suuntaa ohjaavat usein traagiset tapahtumat, joiden toistumista pyritään jatkossa ehkäisemään. Lentokonekaappausten myötä lentokentille tuli turvatarkastukset. Toisen maailmansodan jälkeen perustettiin Nato turvaamaan rauhaa. Kun ilmastonmuutos havaittiin, esimerkiksi lyijyn ja kloorattujen hiilivetyjen käyttö polttoaineissa kiellettiin.

Pitääkö aina tapahtua jotain pahaa, ennen kuin saadaan aikaan muutoksia? Onko ennakoiminen yksinkertaisesti liian haastavaa, vai kaipaavatko ihmiset konkreettisia perusteluja asioiden muuttamiseksi?

Peruskoulujen kännykkälain voimaantulo osoitti, miten pienilläkin muutoksilla eduskunta voi antaa ohjenuoraa vanhemmille ja vaikuttaa siihen, mihin suuntaan lasten hyvinvointia viedään. Puhelimen käytön rajoittaminen saattaa kuulostaa vähäpätöiseltä teolta verrattuna suurempiin haasteisiin. Se voi kuitenkin olla alku sille, että päättäjät ja eduskunta puuttuvat ongelmiin, jotka aiemmin olivat vain vanhempien vastuulla.

Puhelimen käytön rajoittaminen ei varmasti suoraan estä ikäviä tapahtumia, eikä puhelimen käytöllä välttämättä ole suoraa yhteyttä lasten ja nuorten hyvinvointiin. Uudet ratkaisut saavat yleensä aikaan paitsi asenteiden muutoksia myös muutosta siinä, mitkä asiat nähdään yleisesti hyväksyttävänä. Vähintä, mitä eduskunnalta pitäisi odottaa, on asioiden vieminen positiiviseen suuntaan. Yleensä sekä asioiden muuttuminen että muuttumattomuus herättävät voimakkaita tunteita.

Jo vuonna 2022 Ruotsissa kiellettiin mobiililaitteiden käyttö peruskouluissa ilman opettajan lupaa. Norja taas kielsi puhelimen käytön peruskouluissa jo vuotta aiemmin. Norjassa kiellolla on ollut monia positiivisia seurauksia, esimerkiksi tyttöjen keskiarvot ovat nousseet. Vuonna 2024 Australiassa hyväksyttiin laki, joka kieltää sosiaalisen median alle 16-vuotialta.

Ongelma tuskin on se, etteikö suuriakin muutoksia voisi tehdä nopeasti. Enemmänkin jarru on siinä, että asiaa ei nähdä ongelmana ennen kuin jotain peruuttamatonta on jo tapahtunut.

”Miksi korjata jotain, mikä ei ole rikki?” -ajattelua pitäisi kyseenalaistaa: olisiko korjattava asioita jo ennen kuin ne menevät rikki.

Syy-seuraussuhteiden ennakoimisella on tässä suuri merkitys. Historia toistaa usein itseään. Ennakoimisen ei siis pitäisi olla haastavaa, kun pitää mielessä ne virheet, joista on jo opittu. Ihmisillä on paha tapa oppia vasta kantapään kautta.

Tietenkään tulevaisuutta ei voi ennustaa, mutta se ei tarkoita, etteikö joitakin ikäviä tapahtumia voisi ehkäistä tai estää. Tuttuus tuo turvaa, minkä vuoksi ihminen luonnostaan karttaa muutoksia sitä itse edes tiedostamatta. Paikalleen jääminen tuskin olisi kuitenkaan parempi vaihtoehto.

Retkikunta lähtee tutkimaan suonsilmää

Onko suo sittenkään suo? Retkikunta lähtee ottamaan selvää ja matkaa Kastellin asfaltti-viidakosta luontoon ja osaksi suota. Kuinka paljon suhde suohon voi muuttua?

On toukokuu ja Kastellin parkkipaikalla tapahtuu jotain outoa. Autojen viereisellä nurmialueella on pystyssä puolenkymmentä telttaa, joiden luota avautuu näkymä Oulun yliopistollisen sairaalan pihaan. Tusina opiskelijoita istuu maassa paperilautaset kädessään. Paikalla tuoksuvat letut ja mansikkahillo. Kaksi opettajaa keittää kahvia retkikeittimellä. Iloinen puheensorina kuuluu jo kauas.

Ohikulkijat katsovat kummastuneina. *Mitä ihmettä täällä tapahtuu?*

Mystiset tapahtumat jatkuvat muutama kuukausi myöhemmin, kesäloman jälkeen. Syyskuun alun aurinkoisena aamuna lukion pihalle on kokoontunut taas ihmisiä. Heillä on selässään rinkat, joita viritellään kuumeisesti polkupyörien tarakoille. Joka puolella on nipusiteitä, mustekaloja ja hihnoja.

Jos on kiinnittänyt jo keväällä tarkempaa huomiota telttojen kanssa touhunneeseen ryhmään, voi nyt erottaa pihalta tuttuja kasvoja. Hymyilevä nainen kulkee muumimuki kädessään ja kuvaa porukkaa. *Onko kyseessä kenties Kastellia markkinoiva somevideo, ehkä "Kiertovaellus Kastellin kansallispuistossa"?*

Jos kummastunut ohikulkija pysähtyy katsomaan pidemmäksi aikaa, hän saa selville, etteivät pyöräilijät jää koulun pihalle, vaan polkevat koulun takaa kulkevaa baanaa pitkin pois. Letka on lyhentynyt, ja parijonossa pyöräilee vain muutama rivi opiskelijoita.

Koululle jääneeltä opettajalta kummastelija kuulee, että pyöräilijät ovat seikkailuopintojaksolla ja lähteneet selvittämään vastausta tutkimuskysymykseensä: *Miten elämyksellinen ja kokemuksellinen toiminta suolla vaikuttaa opiskelijoiden suoluontosuhteeseen?*

Kulkuvälineet vapauteen

Kastellin monitoimitalon asfaltti-viidakossa on vaikea toteuttaa tutkimukseen vaadittavaa "toimintaa suolla", joten ryhmä on päättänyt perustaa retkikunnan ja lähteä kohti luontoa. Matka taittuu polkupyörillä, joista jokainen on omanlaisensa kulkuväline.

Siinä missä mukaan on pääsyt opettajan hieno gravelpyörä, polkee ystäväni kaksikymmentä vuotta vanhalla Tunturilla, jossa toimii noin 15 prosenttia vaihteista ja jonka jarrut jarruttavat suurin piirtein kahden kolmas-

Reissun aikana joudutaan muutaman kerran pistämään varikko pystyyn, kun kulkuvälineet kaipaavat huoltoa. Tällä kertaa paikataan hiekkatiellä puhjennutta pyöräkärryn rengasta.

osan todennäköisyydellä. Tarakalle on päätynyt parikymmentä kiloa painava rinkka, mutta muutaman millin paksuiset terästangot eivät sentään väänny.

Mahtavin menopeli on kuitenkin mummopyörä Nina, joka kitisee koko matkan ajan. Se haastaa iällään varmaan jo Tunturiakin. Tärkeintä ei kuitenkaan ole se, millainen hökötyks kulkijan alta löytyy, vaan se, että pyörällä pääsee eteenpäin. Edessä on vapaus: me voimme polkea minne vain!

Aivan moitteetta pyörät eivät toimi. Ensimmäisenä päivänä puhkeaa opettajan pyöräkärryn rengas.

"Laitetaanko urheiluteippiä", ehdotamme.

Lopulta näppärämpi korjausväline on paikkapaketti. Varmuuden vuoksi haemme silti Halpahallista vararengasta, sen verran sisäkumi tyhjenee polkiessa.

Kolmantena päivänä yhden tarakan metalliputket napsahtavat poikki. Insinööritason toiminnalla saadaan sekin kuitenkin takaisin toimivaksi. Tarakka, jonka painorajoitus on rinkan, vesikanisterin ja yhden ruokasäkin kanssa vähintäänkin tuplattu, jaksaa lopun matkaa ongelmitta. Me voimme kuin voimmekin polkea minne haluamme. Suuntaamme kohti suota.

Tutkimustoimintaa suolla

Suomesta löytyy monenlaisia soita. On nevaa, lettoa, rämettä ja korpea, aapasuota, palsasuota, luhtaa ja lähteikköä. Lisäksi on paljon ihmisen muokkaamia soita.

Retkikunta suuntaa nevalle eli puuttomalle avosuole, ojitetulle suolle ja myös ennallistamishankkeessa

Riisumme kengät ja sukat ja juoksemme paljain varpain suon sammalmättäillä.

mukana olevalle turvetuotantoalueelle, jota ei ankaran kohtelun jälkeen enää voi ehkä edes kutsua suoksi. Soilla pyritään keskittymään tutkimuskysymykseen: elämykselliseen ja kokemukselliseen toimintaan.

Retkikunta parkkeeraa pyöränsä Tervasuon viereiselle metsäkaistaleelle, ja siihen perustetaan leiri. Sen jälkeen luvassa on toimintaa Tervasuolla, luonnontilaisella nevalle. Ryhdymme tutkijoiksi, teemme suolla kasvivuutuja ja yllätymme, kuinka paljon neljäsosaneliömetrillä on erilaisia lajeja.

Iltpäivällä pumpaamme Kastellin lukion oman tutkimusalueen, Chevroletiksi nimeämämme kumiveneen, täyteen ilmaa. Sen kyydissä melomme keskelle suolampea keräämään vesinäytteitä ja mittaamaan veden näkösyvyyttä. Kirkkaankeltaisen paatin kyydissä on ehdottomasti kastumisvaara, mutta onneksi päivä on todella kuuma.

Tosielämän seikkailupuisto

Vaikka tutkimus on kiinnostavaa, eniten suosuhteemme muuttuu hetkessä syntyvistä ideoista. Juuri näitä olemme lähteneet etsimään. Riisumme kengät ja sukat ja juoksemme paljain varpain suon sammalmättäillä.

Käymme kuuman päivän kunniaksi myös uimassa pikkuisessa suolammessa. Kun menee tarpeeksi syväle, voi pintaan päästä jopa ilman, että on aivan turpeen peitossa.

Kun juomme keitettyä suovettä (makua voisi kuvaila sanalla kanttarelli), asia on jo selvä: emme ole enää vain vierailijoita, meistä on tullut osa suota. Kaiken li-

säksi varsin iloinen osa - suon muut eliöt saavat kuunnella nauruamme ja innokasta jutteluamme lähestulkoon koko päivän.

Yön vietämme aivan suon vieressä. Luontokokemus ei ole yhtä rauhallisen harmoninen kuin voisi kuvitella, koska ympärillämme metelöi valtavasti kurkia. Korvatulpat auttavat vähän, mutta osan yöstä valvomme silti ja kuuntelemme, mitä linnut mahtavat toisilleen keskellä yötä kertoa. Suossa suolintujen tavalla.

Valvotusta yöstä huolimatta Tervasuosta painuu mieleemme positiivisia muistoja. Harvoin on ollut yhtä vapaa olo kuin juostessa keskellä avosuota, vaikka välillä kaatuukin sammaleelle ja uppoaa turpeeseen.

Luonnontilainen suo on kaunis vuorokauden ympäri. Illalla taivaalla loistaa punertava täysikuu, ja aamuvirkkuimmat voivat mennä suolle katsomaan, kun kurjet lentävät pään ylitse.

Mitä soista jää?

Aamukahvi – tai viimeistään pyöräankorjaus – virkistää väsyneemmätkin retkikuntalaiset, ja matkamme jatkuu ojitetulle suolle. Kasvuruudun tekeminen yllättää, sillä metsittyneellä alueella on enemmän lajeja kuin luonnontilaisella avosuolla. Erikoisemmat lajit, kuten hauskasti helisevät tähtisarot, kuitenkin puuttuvat. Alueella kasvaa lähinnä kaikista yleisimpiä lajeja: sammalia ja vaivaiskoivuja.

Testaamme suojuoksua myös ojitetulla suolla, mutta kengät jalassa se ei tunnu yhtä kevyeltä. Opettajia naurattaa, kun pompimme kuin pingviinit turvepatjan päällä. Tämä retkellä on ehdottomasti parasta: unohdamme arjen kiireen ja aikataulut, kun lähdemme mukaan kaikista hupsuimpiinkin ideoihin. Välillä vaikuttaa siltä kuin olisimme päiväkodissa, kun juoksemme suossa, joogaamme lätäkössä ja marssimme jonossa lastenlauluja laulaen. *Neljä pientä tipusta marssi näin.* Seikkailukanaemo antaa tahtia.

Päiväkotitunnelmaa luovat myös kirkkaankeltaiset huomioliivit. Ne ovat tärkeitä, sillä entisellä turvetuotantoalueella tehdään ennallistamistöitä ja traktorit puksuttavat myös vierailumme ajan.

Kaunis suo
on muuttunut
pelkäksi mustaksi
turvepeitoksi.

Nyt ei kuitenkaan olla päiväkotilaisten hupiretkellä, vaan retkikunnalla on töitä tehtävänä. Vaelluksen kaksi viimeistä päivää vietämme TUPAS2-hankkeen toiminta-alueella. Teemme tutkimuksia turvetuotannossa olleella entisellä suolla, jolle hankkeessa pyritään kehittämään kestävää jatkokäyttöä.

Pilottikosteikolla olosuhteet ovat dystooppiset. Vettä sataa kaatamalla, eikä tunnelmaa varsinaisesti nostata se, että edeltävä yö on valvottu keskellä ukkosmyrskyn myrskynsilmää. Tarpit eli pressuista tehdyt sadesuojat saadaan kuitenkin nopeasti pystyyn. Kyyhötämme vieri vieressä sadesuojan alla – jonne vesi uhkaa valua sisäänkin – ja kuulemme hankkeesta sen edustajilta.

Emme ole enää vain vierailijoita - meistä on tullut osa suota.

Samalla katselemme maisemaa: aikoinaan henkeäsalpaavan kaunis suo on muuttunut pelkäksi mustaksi turvepeitoksi. Alueella on kuitenkin toivonpilkahduksia. Luonto palaa hiljalleen; perustetun kosteikon pinnalla lipuu joutsenpari.

On kiinnostavaa kuulla hankkeesta ja nähdä energiantuotantoon käytetty alue. Yleensä turvetuotannossa olleet alueet on paloturvallisuuden vuoksi suljettu yleisöltä. Mielessä taistelee kaksi vastakkaista näkökulmaa: pohjoisen kansa tarvitsee energiaa pärjätäkseen, mutta toisaalta turpeen keruulla on tuhottu hieno luontokohde – ja siellä asuvien eläinten ja kasvien kotiympäristö.

Pelkkään voivotteluun ei kuitenkaan tarvitse vajota. Retkikuntamme pukeutuu heijastinliiveihin, vetää työhanskat käteensä ja suuntaa töihin. Rakennamme risupatoja, joilla alueelle tulevaa vettä voi puhdistaa. Asettelemme kiviä kivipatoon ja keräämme alueelta muoviroskaa. Käytännön työ tuntuu hyvältä: mekin voimme

tehdä jotain alueen tulevaisuuden hyväksi.

Tällä suon tapaisella ei tee mieli riisua kenkiä ja lähteä juoksemaan, uintipaikkojakin on heikohkosti. Joukkomme löytää kuitenkin tekemistä kaikkialta. Heittelemme leipiä isoon lätäkköön ja hypimme kivilohkareilta pehmeään turpeeseen.

Suo ei olekaan enää suo

Kun kaikki suot on kierretty, tulee aika palata kotiin. Viimeisiä kilometrejä pyöräillessä olo on haikea. Yhteen ääneen toteamme, että retki olisi voinut kestää pidempäänkin.

Tutkimuskysymykseen on kuitenkin ehditty löytää vastaus. Opintojakson jälkeen suo ei enää tunnu yhtä pelottavalta paikalta kuin ennen. Suo ei olekaan vain hiljainen alue metsän keskellä, josta mummot syksyisin poimivat karpaloita ja jonne saattaa vahingossa upota tai vähintäänkin eksyä.

Jos joku pyytää nykyään ajattelemaan soita, mieleeni tulee ensimmäisenä auringonpaiste, naurunrypyt silmäkulmissa ja hymykuopat poskilla. Suot ovat ilo, joka syntyy, kun saa nauraa suoveden pahalle maille. Kun saa keittää aamupuuroa ja katsella vieressä aukeavaa avosuota.

Opintojakso muutti takuulla kaikkien osallistujien suosuhdetta, mutta jäljet eivät jääneet vain siihen. Retkellä saimme myös uusia ystäviä, joiden kanssa suunnittelemme jo toista reissua. Emme saaneet vielä tarpeeksemme varaustuvan lattialla Unon pelaamisesta.

Ystäväni kaapissa on nyt ainekset suosikkipäivälisseemme, siemennäkkäriin hunajalla. Jokainen meistä on koska vain valmis laittamaan turvevillapipon päähänsä ja joogaamaan lätäkössä.

Kokemus on lisännyt myös motivaatiota ja halua luonnonsuojeluun. Suot tuntuvat entistä tärkeämmiltä paikoilta, varsinkin, kun on hetken kokenut olevansa osa niitä.

KIRJA-ARVOSTELU
Evin Cetin & Jens Liljestrand:
Jengisotien kasvot. Into. 2025.

Jengisotien polttoaineena huumekauppa

**”Me teemme tätä selviytyäksemme hengissä.
He tekevät sitä huvikseen.”**

Jengisotien kasvot on Evin Cetinin ja Jens Liljestrandin kirjoittama kirja, joka ilmestyi vuoden 2025 alussa. Kirja on yhteiskunnallisesti vaikuttava teos, jossa pohditaan jengirikollisuutta poikkeuksellisesta näkökulmasta.

Evin Cetin on entinen asianajaja, joka on seurannut jengirikollisuutta ilmiönä lähietäisyydeltä vuosien ajan. Jens Liljestrand taas on toimittaja, joka osallistui merkittävästi kirjan kirjoittamiseen.

Cetin on alkujaan Turkista, mutta hänen perheensä muutti Ruotsiin erinäisiä jänniteitä pakoon vielä hänen ollessaan lapsi. Cetinin näkökulma on kiinnostava, koska hänellä on mahdollisuus samaistua jengirikollisten maahanmuuttotilastaan, ja lisäksi hänellä on kokemusta rikollisuuden yleisyydestä, tuomioista, omaisten epätoivosta sekä tyypillisimmistä rikollisuuden muodoista.

Cetin haastattelee pääosin nuoria miehiä, joilla on kokemusta jengirikollisuudesta. Kirja perustuu nuorten raakoihin ja masentaviin tarinoihin ja heidän kohtaloihinsa. Miehet vastaavat laajasti ja rehellisesti ilmiöön liittyviin kysymyksiin, jotka puhututtavat monia. Raakojen murhien lisäksi Cetin tuo ilmi hätkähdyttävästi sen, miten lapsiakin värvätään mukaan ja naiset avustavat jengiläisiä. Huumeiden käyttö sen sijaan ei yllätä yhtä paljon.

Yleensä jengirikollisuudesta puhutaan tilastojen ja poliittisten väittelyiden tai kannanottojen yhteydes-

sä. Sitä käsitellään laajana ilmiönä ja yleisenä ongelmana. Kirja antaa kuitenkin aivan erilaista konkretiaa ja ymmärrystä jengirikollisuudesta. Lukija pääsee syvennymään oikeiden ihmisten tunteisiin ja todellisuuteen, mikä toisaalta tekee siitä subjektiivisen. Teoksessa ei myöskään korosteta yhteiskunnallisia rakenteellisia ongelmia, jotka tekevät ratkaisuisista monimutkaisia.

Kirjan viimeisessä luvussa pohditaan, miten suuri merkitys syntyperäisten kansalaisten huumeiden käytöllä on kierteen jatkumisessa. Luvussa kirjan ajatus tiivistyy kiperään ja haastavaan kysymykseen: “Mahdollistavatko huumeikaupan sittenkin huumeiden ostajat eikä myyjät?”

Suomalaisesta näkökulmasta kirjaa oli mielenkiintoista lukea. Meillä rajut jengirikokset eivät ole vielä yhtä yleisiä kuin Ruotsissa. Kun ymmärtää tapahtumien sijoittuvan niin lähelle, kirjan kuvaukset tuntuvat erityisen todellisilta. Etenkin juuri siksi on helppo kuvitella asioiden kehittyvän samaan suuntaan myös Suomessa.

Jengisotien kasvot on kokonaisuudessaan mielenkiintoisesti rakennettu, informatiivinen ja uutta näkökulmaa tarjoava teos. Kirja ei vaadi lukijalta suurta aiempaa tietämystä aiheesta.

Cetinin avarakatseisuus, uteliaisuus ja ratkaisuhaluus kantavat läpi teoksen ja ovat merkittävässä osassa kirjan onnistumista.

NELLA KESKITALO

Ookko nää

kulttuuripääkaupunnista?

EVA SEPPÄNEN

Tänä vuonna rakas kotikaupunkimme Oulu juhlii Euroopan kulttuuripääkaupunkivuottaan, jonka tittelin voitimme jo kesäkuussa 2021.

Tämän ohjelman tarkoituksena on ollut korostaa eurooppalaisten kulttuurien rikkautta ja monimuotoisuutta sekä vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteiseen eurooppalaiseen kulttuuriin. Oulu ei kuitenkaan ole ensimmäinen suomalainen kulttuuripääkaupunki, vaan Helsinki sai tittelin käyttöönsä vuonna 2000 ja Turku vuonna 2011.

Kulttuuripääkaupungin ohjelmaa on yhteensä 40 kunnassa poikkeuksellisen laajalla alueella. Tämä alueellinen laajuus kertoo pyrkimyksestä rakentaa kulttuurista vetovoimaa koko Pohjois-Suomen yhteisenä projektina.

Pääteemana on kulttuuri-ilmastonmuutos. Tarkoituksena on herättää pohjoisen alueen kulttuuria eloon, yhdistää ihmisiä, ruokkia luovuutta ja kehittää uutta. Toisaalta teema toimii metaforana laajemmalle yhteiskunnalliselle muutokselle.

Houkutteleeko tarjonta nuoria?

Oulu2026-ohjelmatarjonnassa on hyvin paljon ilmaistapahtumia ja koko perheelle suunniteltua ohjelmaa, mutta kiinnostaako keskivertonuoria oikeasti lasihimelinäyttely, kuoromusiikilta, tilkkutöiden tapahtuma tai baletti?

Tuntuu, että nuoret ovat unohtuneet, joka on toki osana laajempaa nuorisokulttuurin katoamisilmiötä.

Ohjelmistossa on luvassa laaja kirjo tapahtumia, näyttelyitä ja esityksiä, jotka nostavat esiin vähemmistöjen ääniä. Muun muassa Oulun kaupunginteatterin saamelaisooppera Ovlä ja Oulun taidemuseon Eanan-giella - Maan kieli juhlistavat saamelaista kulttuuriperinnettä. Romanikulttuurin festivaali Marakni nostaa esille romanitaiteen ajankohtaisia tekijöitä niin romanimusiikin tulkitsijoiden kuin romanipitsien ja metalitöiden muodossa.

Lisäksi esimerkiksi Ilmakitaransoiton MM-kisat ja Qstock saavat uusia kulttuuripääkaupunkivuoden erikoissisältöjä ja rakentaa täten kulttuurivuoden erikoisohjelman ja perinteisen vetonaulojen välille siltaa. Pyörää ei kuitenkaan voida keksiä uudestaan, ja jääkin kysymys, jaksako ne vielä vetää porukkaa tänne pohjoiseen.

Oulun kaupunki on käyttänyt kulttuurivuositapahtuman markkinoinnissa tekoälyllä generoituja kuvia, jota on oikeutetusti kritisoitu. Oulun kaupungin tavoitteenahan on ollut lisätä luovien alojen työpaikkoja ja tekoälykuvien käyttäminen oululaisen valokuvaajan sijaan on tämän tavoitteen kanssa ristiriidassa. Oulun kaupunki on perustellut päätöstään sillä, ettei silloin ollut mitään tietoa, miltä tuleva areena, asemakeskus tai vesiliikuntakeskus tulevat näyttämään, mutta tekoälykuvatkaan eivät tule totuudenmukaisesti kuvaamaan näitä.

Makeaa myrkkyä kansalle

Absurdeimmissa painajaisissani oikeistopopulistit niin Suomessa kuin Yhdysvalloissa keräävät päätähuimaavia äänivyöryjä, taloudellinen hyvinvointi jakautuu vääristyneesti ja kansalaiset menettävät uteliaisuutensa ja älyllisensä teränsä. Ikävä kyllä tällainen dystopia ei ole kaukana todellisuudesta, ja kaiken sekavuuden päälle lyötiin tekoäly, yksi muuttuja jo valmiiksi monimutkaiseen yhtälöön. Paatuneimmat teknologiahullut uskovat, että loistokas ja upea tekoäly parantaa ihmiskunnan kipupisteet kokonaan. Tämä ei ole kuitenkaan koko totuus. Jos tekoälyä käytetään väärin, se saattaa pikemminkin tuhota ajattelun taitomme ja myrkyttää demokratian hengiltä.

Demokratiassa valtaa käyttämme me kansalaiset, joten ajattelumme ja mielipiteemme heijastuvat lopulta koko yhteiskunnan kehitykseen. Siksi olisi elintärkeää, että ajattelumme pysyisi mahdollisemman kriittisenä ja monipuolisena. Tekoäly kuitenkin voi syödä tätä kykyä. Tekoälyn mahdollisuudesta murentaa lukutaitoa on myös huolissaan filosofian tutkijatohtori Pii Telakivi, jota Oskari Onninen haastattelee artikkelissaan ”Rappeuttaako tekoäly lukutaidon ja kyvyn ajatella itse?” (Image-lehti 11.8.2023). Telakivi vastaa artikkelissa kysymyksiin tekoälyn ominaisuuksista, asemasta ja vaikutuksista. Hän näkee tekoälyn luovan ”oikotien” lukemiseen ja näin heikentävän ihmisten kriittistä lukutaitoa. Myönnän itsekin kulkevani tällä oikotiellä, sillä onhan Google-haun jälkeen ponnahtavan AI-yhteenvedon lukeminen makeaa herkkua verrattuna pitkäpiimäiseen kymmenien ja taas kymmenien nettisivujen selaamiseen. Saatamme kuitenkin sortua makean herkun tielle liian usein. Tällöin emme opettele kriittistä ajattelua tai tiedonhankintaa emmekä näin saa itsevarmuutta kykyihimme. Erityisen vaarallista tämä on tekoälymaailmassa kasvaville lapsille ja nuorille, koska he eivät välttämättä opi kirjoittamaan kunnolla tai lukemaan pintatasoa syvemmälle. Telakivikin näkee tekoälyssä eriarvoistavia uhkia, jotka voisivat johtaa siihen, että jatkossa vain pieni eliittijoukko osaa kirjoittaa. Tällainen passivoisi osaa kansasta ja siirtäisi valtaa suhteettomasti toisille rapauttaen tasa-arvon, yhteistyön ja sivistyksen ihanteita demokratiassa.

Samalla kun ajattelu sairastaa, totuus hämärtyy. Silloin ihmisten on yhä vaikeampi luottaa instituutioihin, mediaan ja toisiinsa, mikä heikentää sitoutumista demokratiiaan ja yhteisten asioiden hoitamiseen. Ensin faktan ja fiktion eroa kavensivat muun muassa inter-

Laudaturin äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskokeessa saavuttanut SAANA MATELA sai täydet 60 pistettä esseestään.

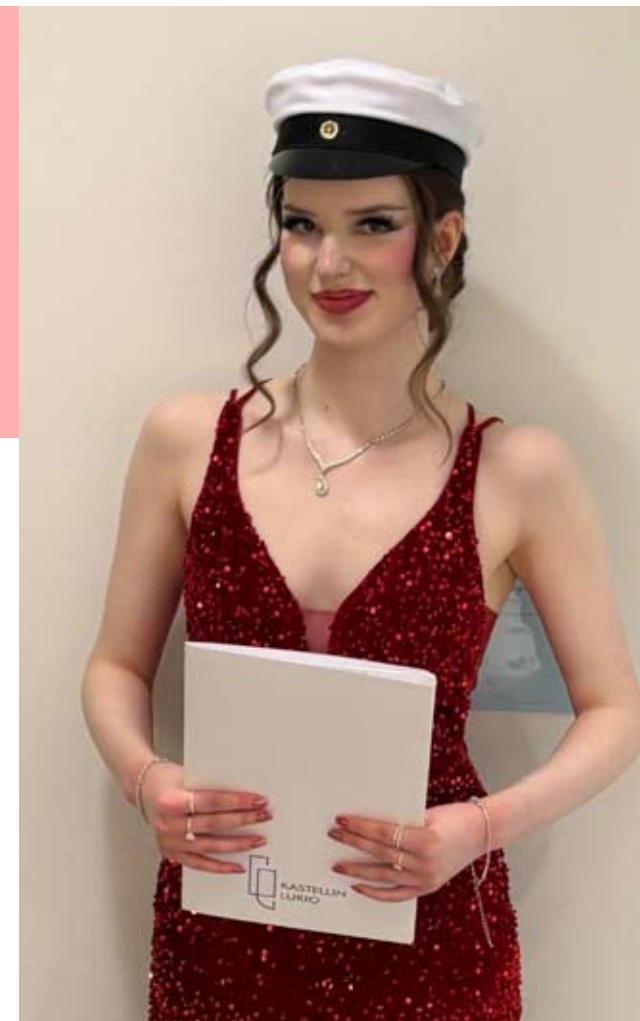
Aihe ”Tekoäly ja demokratia” viritti pohtimaan tekoälyn haittavaikutuksia kansanvallalle.

Sensorin kommentti oli napakka: Kypsää ajattelua ja kirjoittamista!

netin tietotulva, mutta tekoäly tekee toden ja valheen erottamisesta yhä vaikeampaa. Tämä riski nousee esiin myös Päivi Suikkasen ja Kai Jaskarin artikkelissa ”Tekoälyn kolme uhkaa ja kolme mahdollisuutta” (Ylen verkkosivut 2.6.2023), jossa he kysyvät asiantuntijoilta ja tekoälyltä itseltään tekoälyn käytön positiivisia ja negatiivisia seurauksia. Artikkelissa europarlamentaarikko Miapetra Kumpula-Natri huomauttaa, miten esimerkiksi deep fake -videoväärennökset heikentävät katsojien luottamusta näkemäänsä, koska manipuloitu sisältö on nykyään niin uskottavaa. Koska tekoälyohjelmat ovat saatavimpia yhä useammalle, hän näkee niissä riskin suuremmille vaikeuksille. Olen itsekin joutunut arvioimaan tarkemmin katsomani sisällön totuudenmukaisuutta, mutta jotkut poloiset luisuvat vainoharhaisuuden puolelle ja suhtautuvat vaikkapa Suomen lähtökohtaisesti luotettavaan ”valtamediaan” epäileväisesti. Sitten he päätyvät etsimään vaihtoehtoisia totuuksia salaliittoteorioista ja valeutisista, jotka vaikkapa väittävät todellisuudessa luotettavien viranomaisten asentavan valvontasiruja kansalaisiin. Näin he saattavat päätyä takaisin tekoälyn tuottaman roskan äärelle ja vieraantua demokraattisista instituutioista.

Tekoäly helpottaakin suoranaisten propagandan levittämistä. Sekä tietojenkäsittelytieteen professori Hannu Toivonen että tietotekniikan professori Jaakko Lehtinen pitävät tekoälyn uhkana sitä, että sillä voidaan viihkää ohjata yksilöitä ajattelemaan jonkun ulkoisen tahon tahdon mukaisesti. Nyt kun hybridisodankäynti on yleistynyt valtioiden sodankäynnin muoto, esimerkiksi voimapolitiikallaan öykkäroivä Venäjä takuulla hyödyntää uusia työkaluja länsivastaisen disinformaation levittämisessä. Jo ennen laajamittaista tekoälyvalankumousta Venäjä on muun muassa usuttanut trolliarmeijansa aivopesemään brittejä kannattamaan Euroopan unionista eroamista. Venäjä saavuttikin tavoitteensa lännen heikentämisessä, sillä Iso-Britannia erosi EU:sta kansanäänestyksen jälkeen. Tekoälyn avulla pahantekijät voivat siis tunkea kyntensä demokraattisiin järjestelmiin, kuten vaaleihin, ja pyrkiä suitsutamaan ne raiteiltaan.

Niin ikään tekoälyllä on kyky rakentaa uudenlainen luokkayhteiskunta, jossa teknologialla rikastuneet paistattelevat huipulla ja työelämän murroksen murmat kärvistelevät pohjalla. Tämä riski nousee näkyvästi esiin myös Suikkasen ja Jaskarin artikkelissa, jossa kaikki kolme asiantuntijaa pitävät sitä uhkana. Tieto-

There are A LOT of good people who want to come to our beautiful America!!!! All these fantastic people LOVE ME very very much, but Saana, you are NOT a good person, so you will NEVER EVER enter America!!!!!!

jenkäsittelytieteen professori Hannu Toivonen on huolissaan tekoälyn etujen kerääntymisestä teknologia-yrityksille ja tekoälyn kehittäjille. Hänen mukaansa sen seurauksena suuri enemmistö voisi joutua työttömiksi tai matalapalkkaisiin työtehtäviin. Samaa pelkää Kumpula-Natri ja huomauttaa, miten tekoäly voi viedä työt asiantuntijoilta samoin kuin automaatio teollisuustyöläisiltä. Tämä voikin johtaa siihen, että yhteiskunnan polarisoituminen kiihtyy, kuten tietotekniikan professori Jarkko Lehtinen artikkelissa toteaa. Tällainen kehitys huolestuttaa minua, sillä suomalaisen hyvinvointivaltion vahvuus on perustunut siihen, että jokainen on saanut iloa talouskasvun hedelmistä. Suuret tuloterot taas synnyttävät tyytymättömyyttä ja levittävät levottomuutta yhteiskuntaan, mikä näkyy lisääntyvinä puukotuksina ostoskeskuksiemme käytävillä, ruuhkautuvina jonoina mielenterveyspoljeillamme ja yhä suurempana määränä huumaruiskuja puistoissamme.

Jos siis ajattelukykyämme, totuuskäsityksemme ja solidaarisen yhteiskuntamme periaatteet päätyvät romuoppaan tekoälymyrkytyksen vuoksi, demokratiassa voi puhjeta kriisi. Demokratialle elintärkeä keskustelukulttuuri voi tyrehtyä tai muuttua lapselliseksi riitelyksi, kun kansakunnat kaksinapaistuvat. Vastakkaisen näkökulman edustajaa saatetaan epäinhimillistää, mikä voi johtaa jopa poliittiseen väkivaltaan. Esimerkiksi Yhdysvalloissa demokraattipuolueen edustajia on pahoinpidelty, ja oikeistolainen vaikuttaja Charlie Kirk ammuttiin kuoliaaksi. Tällaista saattaisi tapahtua yhä

useammassa maassa entistä enemmän. Tekoälyn turuttamista nuorista kasvaa aikuisia, joilla ei ole medialukutaitoa tai ymmärrystä politiikasta. Kriittisen ajattelukyvyn puuttuessa he äänestäisivät todennäköisemmin valtaan Yhdysvaltojen presidentin Donald Trumpin kaltaisia karkkikauppiaita, jotka vetoavat kansaan lupaillemalla kaikkea helppoa ja kivaa, mutta jotka aiheuttavat valtaan päästyään valtavasti tuhoja niin ilmastolle, taloudelle kuin tasa-arvollekin. Samalla kansalaiset tuhlaavat energiansa toistensa kanssa riitelystä globaalien ongelmien, kuten ilmaston lämpenemisen, ratkaisemisen sijaan.

Onneksi demokratian omilla työkaluilla voidaan torjua tätä kauhukuvaa. Kuitenkaan tekoälyn kasvavaa valtaa voidaan tuskin estää täysin, eikä tekoälyä kannattaisikaan kieltää sen kiistattomien hyötyjen, kuten Kumpula-Natrin ja Lehtisen mainitseman tieteellisen edistyksen, vuoksi. Sitä kuitenkin tulisi hillitä riittävästi sääntelyllä, joten meidän kannattaa pitää tekoälyn uhkia laajasti esillä ja äänestää sellaisia poliitikkoja, jotka ymmärtävät ne. Lisäksi meidän kansalaisten täytyy ymmärtää, että tekoäly voi olla hyvä renki, mutta huono isäntä. Vaikka voimme hyödyntää sitä esimerkiksi ilmiöiden ymmärtämisen apuna, meidän ei tule antaa sen hallita oppimistamme, työntekoamme, vapaa-aikaamme ja maailmankuvaamme diktaattorin elkein. Kun opimme nauttimaan tekoälyn makeudesta maltilla, ei se pysty kuihduttamaan kuoliaaksi keskustelua ja ajattelua, rakkaan demokratiamme juuria.

Hiukkasan huikea reissu

Sumukammio

Suosikkiasiani CERNissä oli sumukammion tekeminen. Pitkät luennot olivat jokseenkin puuduttavia, joten oli mukava päästä tekemään jotain itse.

Sumukammio luodaan kuivajään ja isopropanolin avulla, joka muodostaa kammioon kaasukerroksen. Kun kaasukerroksen läpi kulkee varautunut hiukkanen, kaasuun jää jälki, ja sumukammion avulla voi havainnollistaa hiukkasten reittejä.

Kammion rakentamisen jälkeen meidän tuli piirtää tauluille näkemiämme "sumujälkiä", mikä oli yllätyksekseni oikeastaan kaikista hauskin osuus. Oli huvittavaa, kuinka innostuneita olimme nähdessämme jotain.

Lopuksi analysoimme näkemäämme pajan vetäjän johdolla.

AADA HEIKKINEN

Perinteisesti noin kolmen vuoden välein järjestettävä Kastellin, Laanilan, Oulun Lyseon ja Kempeleen lukion, sekä Madetojan musiikkilukion yhteinen opintomatka CERNiin, hiukkasfysiikan tutkimuslaitokseen järjestettiin marraskuun loppupuolella. Ennen matkaa kokoonnuimme muutamia kertoja hiukkasfysiikan äärelle Lyseolla.

Kysymysten virta

Vasta tämän lukuvuoden alussa kysymysten esittäminen oppitunneilla on alkanut sujua minulta enemmän luonnostaan. Se johtuu oikeastaan siitä, että vasta nyt satuin osallistumaan sellaiselle kurssille, jolla muutkin opiskelijat kyselivät paljon.

Kysymystemme määrä ei kuitenkaan ole mitenkään verrattavissa CERNin luennoilla heränneiden kysymysten määrään. Välillä luennoitsijoilla oli vaikeuksia selvittää niistä ja luennon sisällöstä aikataulussa. Erään luennoitsijan oli jopa lähdeittävä mukaamme, jotta mahdollisimman moni saisi vastauksen.

Toisinaan kyselimme sellaistaakin, että luennoitsija ei voinut muuta kuin nauraa.

Geneven joulumarkkinat

Vaikka matkan pääkohde olikin CERN, meillä oli paljon aikaa kierrellä Genevää ja sen ympäristöä. Jouluihmissenä minulla kävi tuuri, että matkamme aikana avautui joulumarkkinat, jossa vierailin avajaispäivänä. En ollut aikaisemmin kummemmin joulumarkkinoilla käynyt, joten ainoa vertailukohteeni oli Valkean edustalla sijaitsevat muutamat kojut.

Geneven markkinat oli heti avajaispäivästä alkaen suorastaan spehtaakkeli. Kojut oli sijoitettu pitkin Genevenjärven rantaa ja rakennelmia oli koristettu havuilla, heinäpaaleilla ja jouluvaloilla. Toisella puolella markkinoita oli myynnissä joulukoristeita ja käsitöitä, kun taas toinen reuna oli omistettu sveitsiläispainotteisille herkuille. Keskellä markkinoita oli karuselleja, suuri joulukuusi ja ruokailutilaa. Pisin jono torilla muodostui pienen fonduemökin edustalle.

CERNin ravintolat

Sveitsin hintataso on korkeampi kuin Suomen, ja erityisesti ravintolassa käyminen oli kallista. Pikaruokaa sai tietenkin halvemmalla, mutta on hieman surullista tyytyä kaikkialla pelkkään makkariin.

CERNin sisällä sijaitsevat ravintolat olivat onneksi halvempia ja ruoka oli todella hyvää. Joissakin tapauksissa ruoka oli jopa parempaa kuin samantapaiset mutta paljon kalliimmat annokset Geneven keskustassa.

CMS

LHC (Large Hadron Collider) on maailman suurin hiukaskiihdytin ja sen varrella sijaitsee hiukkasilmäin CMS (Compact Muon Solenoid). Lähes jokaisessa ennakoon katsomassamme videossa mainittiin niin LHC, kuin CMS. Odotukset olivat siis todella korkeat. Ne tulivat kuitenkin yhtä kovalla vauhdilla alas, kuin meidät sadan metrin syvyyteen maan alle vienyt hissi.

Koska tutkimuskeskuksessa oli kokeet käynnissä, emme päässeetkään aivan ilmaisimen lähelle. Tarkalleen ottaen pääsimme seitsemän metrin päähän CMS:stä, mutta välissämme oli vankka betoniseinä.

Tilanne muuttui entistä surkuhupaisammaksi, kun opas iski käteemme paperiliittimiä. Ne vetäytyivät kohti betoniseinän toisella puolella olevaa laitetta, jossa oli vahva magneettikenttä. Emme voineet kuin nauraa.

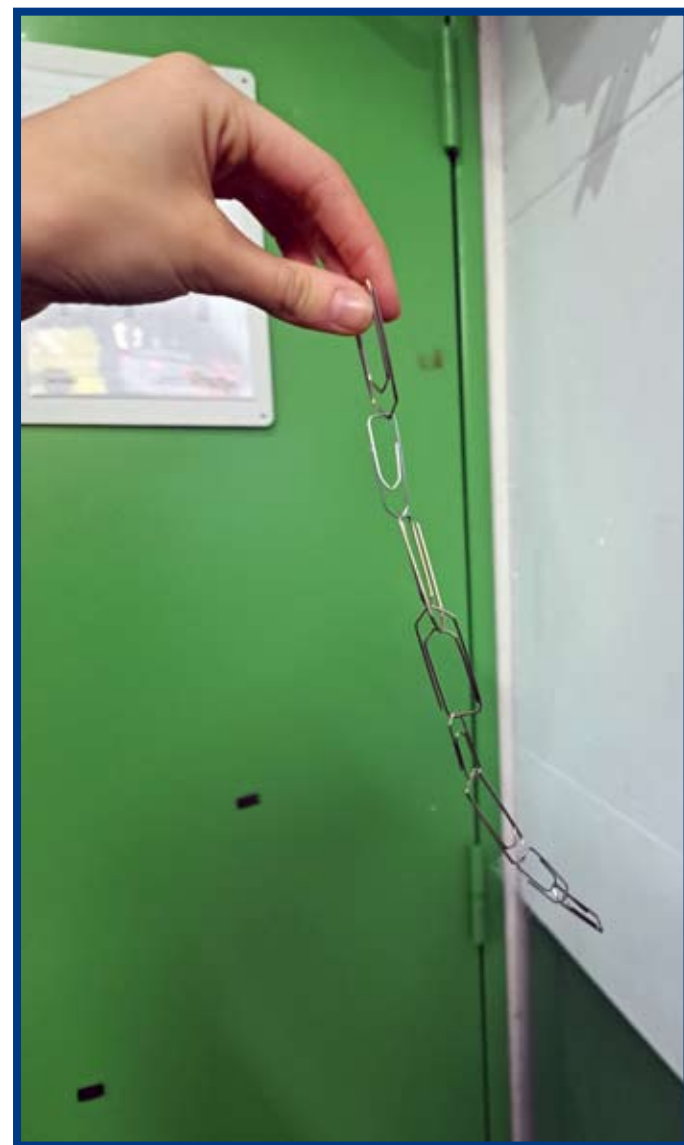
ISOLDE

CMS tuotti pienen pettymyksen, mutta oli ilo päästä näkemään lähietäisyydeltä käytössä olevaa laitteistoa. ISOLDE (Isotope Separator On Line DEvice) on CERNin vanhin edelleen käytössä oleva laitos ja se tuottaa eniten dataa.

Pääsimme opastetulle kierrokselle ISOLDE-koehalliin, jossa meille kerrottiin sen eri osien toiminnasta ja suoritettavista tutkimuksista.

Keskellä kierrosta huomioni herpaantui kuitenkin oppaan puheesta muiden työntekijöiden toimintaan. Yksi työntekijöistä tuli juuri kulkemastamme suunnasta, käveli erään laitteen luokse, väänsi yhtä ruuvia ja käveli pois. Näin kirjoitettuna tapahtuma ei kuulosta kauhean erikoiselta, mutta on vaikea kuvitella, miten tuhansien ruuvien joukosta voi osata vääntää juuri sitä oikeaa.

Kierroksemme päätyttyä meidän tuli varmistaa, ettemme olleet altistuneet liialliselle radioaktiiviselle säteilylle.

Ryhmäkuvassa Joona Kurtti (vas.), Eduard Chirica, Nonna Kostamo, Aada Heikkinen, Joel Koivisto ja Nooa Lukkari (kuva Teo Tyvelä). Sumukammion teossa Iisa Ruonala ja Aada Heikkinen (kuva Pasi Konttinen). Muut kuvat Aada Heikkinen.

Ylisuorittamis- epidemia sairastuttaa nuoria

EVA SEPPÄNEN

YHÄ USEAMPI NUORI pitää lepoa laiskuutena. Ylisuorittamisesta ja epärealistisista tavoitteista on tullut yhteiskunnassamme normi. Koskaan ei ole tarpeeksi, vaan rima sen kuin nousee ja joka ikinen kerta pitää olla parempi kuin oma parhaansa. Kurssikokeiden ja ylioppilaskirjoitusten arvosanat määrittävät ihmisarvon ja tuottavat opiskelijalle vain hetkellistä tyytyväisyyttä itsensä.

On pakko puskea läpi harmaan kiven, vaikka ei oikeasti jaksaisi. Ei armoa hetken vertaa.

YLIUORITTAMISEEN TAIPUVAISET IHMISET vertailevat herkästi itseään muihin. He kokevat riittämättömyyttä ja kateutta, jopa katkeruutta muita kohtaan. Ylisuorittamisen taustalla voi olla miellyttämisen halua, kilpailuhenkistä ilmapiiriä tai itsetunto-ongelmia. Nuori pelkää, että tuottaa pettymystä muille tai itselleen.

Moni asettaa itselleen ankariakin vaatimuksia, jotka voivat juontaa juurensa vanhempien tai laajemmin yhteiskunnan asettamiin oletuksiin siitä, minkälainen pitäisi olla. Lehdet kertovat joka vuosi ylioppilaista, jotka ovat kirjoittaneet taas ennätysmäärän laudatureita. Tämä suunta tuskin helpottaa paineita.

PERFEKTIONISTI EI PYSTY rentoutumaan ja käy jatkuvasti ylikierröksillä. Hän ei pysty palautumaan ja väsy. Hän on räjähdysherkkä. Mielialat vaihtelevat voimakkaasti ja suorituskyky alenee. Ihmissuhteetkin kärsi-

vät, kun kaikki energia ja aika kuluvat suorittamiseen. Ihmissuhteiden ylläpitäminen saattaa myös lakata kiinnostamasta silkan väsymyksen takia.

Täydellisyyden tavoittelija voi sairastua syömishäiriöihin tai pakko-oireiseen häiriöön. Vaarana on sekin, että hän ahdistuu ja masentuu.

Asioiden on pakko mennä ylisuorittajan ehdoilla, juuri siten kuin hän haluaa. Ylisuorittaminen perustuu äärimmäiseen kontrollinhaluisuuteen.

Myös anoreksiassa on pakonomainen tarve kontrolloida. Pakko-oireisessa häiriössä on tarve toistaa tietynlaisia rituaaleja, jotta voisi torjua pakkoajatuksiaan tai saada niihin helpotusta. Pakko-oireisiin, anoreksiaan tai ortoreksiaan liittyy usein hyvin tiukkaa sääntöjä, joita on noudatettava pilkuntarkasti tai jotain pahaa seuraa.

LIALLISEEN TUNNOLLISUUTEEN LIITTYY alhainen itsetunto, ahdistuneisuus ja väsymys. Ylisuorittaja on yleensä hyvin apea, ja jatkuva ahdistus voi johtaa toivottomuuden tunteeseen. Masennuksesta on tullut myös yleinen oire.

Perfektionismi johtaa lähes poikkeuksesta loppuunpalamiseen. Valitettavan yleistä on, että ihminen ei myönnä itselleen eikä edes huomaa, että nyt olisi tarvetta höllätä työmäärästä.

Ylisuorittamisesta on tullut turvasatama, josta irtautuminen on todella haastavaa.

Floridan auringon alla

SAANA MATELA

Lukuvuonna 2023–2024 Kastellin opiskelija Tuuli Anttila ei astunut violettipaneelisen koulumme ovesta kertaakaan sisään eikä aloittanut ikäistensä vanhojen tanssien ja lähevien yo-kirjoitusten värittämää ajanjaksoa.

Kyseessä ei ollut lopullinen päätös erkaantua Sairaalanrinteeltä, vaikka hän hyppäsi lentokoneeseen ja syöksi seikkailuun tuhansien kilometrien päähän pienestä Suomesta.

Tuulin ohjelmassa oli nimittäin viettää kymmenen kuukauden opiskelijavaihto keskusuuressa Melbournen kaupungissa, Yhdysvaltojen kaakkoisrannikolla Floridan osavaltiossa.

Kohdemaakseen hän valitsi Yhdysvallat, koska se on näkyvä, yleisesti tunnettu ja kiinnostava paikka, josta hän oli kuullut positiivisia kokemuksia. Hän ei voinut valita kaupunkia itse, mutta hänen salainen toiveensa lämpimästä kohteesta toteutui joka tapauksessa.

“Tuli sellainen lämpöaalto vastaan”, Tuuli nauraa muistellessaan ensimmäisiä hetkiään Melbournessa elokuussa 2023.

Hänen host-äidikseen valikoitui kuusikymppinen entinen poliisi ja kolmen koiran omistaja, jonka koti sijaitsi rauhallisessa keskiluokkaisessa naapurustossa. Lisäksi samassa host-perheessä asui toinen vaihto-opiskelija, Tuulia vuotta nuorempi sveitsiläistytö. Vaihtovuodensa ajan hän opiskeli julkisessa amerikkalaislukiossa, Palm Bay Magnet High Schoolissa.

Kevyempää kouluarkea

Yhdysvalloissa lapset ja nuoret tyypillisesti opiskelevat verovaroin rahoitetuissa julkisissa kouluissa tai maksullisissa yksityiskouluissa. Ammattikoulut eivät ole siellä toisen asteen oppilaitoksia Suomen tapaan, vaan koko ikäluokka lähtökohtaisesti suorittaa high schoolin. Lisäksi suuren liittovaltion sisällä osavaltioille on jaettu merkittävää valtaa paikallisten asioiden hoitamiseen, kuten koulutuksen järjestämiseen. Pelkästään maan sisällä siis on aluekohtaista vaihtelua esimerkiksi julkisten koulujen rahoituksen koossa ja opettajien koulutustasossa.

Asuinalueiden varallisuuserot heijastuvat myös maan kouluihin, ja Tuuli käsitti vaihtokoulunsa olevan matalamman tulotason alueen oppilaitos. Koulurakennus ei ollut varsinaisesti huono, muttei toisaalta kovin modernikaan – hän arvioi sen olleen rakennettu 1970- tai 80-luvulla. Amerikkalaisten koulusarjojen stereotyyppiset lokerot puolestaan uupuivat koulusta, samoin kuin sisätiloihin rakennetut käytävät. Floridan

ilmastossa luokkahuoneisiin kulkeminen ulkokautta ei silti ollut ongelma talvellakaan, jolloin oli Tuulin mukaan yhtä lämmintä kuin Suomen kesällä.

Aamuisin kuulutettiin, että opiskelijoiden tuli nousta seisomaan isänmaallista Lippuvallaa (Pledge of Allegiance) varten. Käytäntöön kuuluu katsoa lippua käsi sydämellä valan kuuntelemisen aikana. Kansallislaulua sen sijaan laulettiin koulun tapahtumissa. Maanantaita torstaihin oppitunnit kestivät 49 minuuttia, perjantaisin 37 minuuttia. Päivän neljäs oppitunti kesti 79 minuuttia.

Tuulilla oli koko kouluvuoden samat oppitunnit samassa järjestyksessä joka päivä: hän opiskeli englantia, ympäristötiedettä, matematiikkaa, Yhdysvaltojen historiaa, teatteria, kuoroa ja journalismia. Perjantaisin tosin koulusta pääsi aikaisemmin, ja jotkut oppiaineet saattoivat vaihtua kesken kouluvuoden. Esimerkiksi Tuulin aluksi valitsema psykologian kurssi olisi vaihtunut sosiologiaksi lukuvuoden puolivälissä.

Tuuli piti koulutusta kohtalaisen laadukkaana, mutta koulunkäynti oli ehdottomasti helpompaa kuin Suomessa. Hän kuitenkin huomauttaa, että vaihto-opiskelijat opiskelevat yleensä helpommilla kursseilla, eivätkä hekään osallistuneet työläämmille ja haastavammille Honors-kursseille tai college-tason Advanced Placement -kursseille.

Sähköisten ja paperisten tai muiden oppimateriaalien käyttö oli opettajakohtaista. Esimerkiksi historian oppikirja oli valtavan pitkä PDF-tiedosto. Englannin kurssilla käytettiin suuri osa lukuvuodesta siihen, että opettaja luki opiskelijoille kirjaa. Lisäksi opiskelijat vastasivat kysymyksiin kaunokirjallisista teksteistä, mutta tehtävissä ei painottunut tulkinta ja ymmärtäminen suomalaishukion lukutaidon tavalla.

Muutamien laajojen kokeiden lisäksi kursseilla pidettiin suppeampia testejä. Muiden oppiaineiden kokeissa painottuivat monivalintatehtävät, mutta helpon matematiikan kurssin kokeissa Tuuli laski puhdasta matematiikkaa. Toisaalta opiskelija sai käyttää muistiinpanoja apunaan, ja opettaja ohjasi tarvittaessa oikeaan suuntaan. Kaikki tehtävät arvioitiin, vaikkakin joskus vain sen perusteella, oliko opiskelija tehnyt ne vai ei. Esseitä tai muita pitempiä kirjoitustehtäviä ei Tuulin kursseilla määrätty. Englannin kurssilla hän kirjoitti sivun mittaisen tarinan ja journalismin kurssilla yhtä pitkän artikkelin.

Suullista esiintymistä oli lukuaineissa vähän, mutta vaihtelua muistiinpanoihin ja nettitehtäviin toi esimerkiksi se, että ympäristötieteen kurssilla he tekivät ryhmissä julisteita ja kokeellisia töitä. Käytännönläheisemmällä teatterikurssilla Tuuli pääsi muun muassa kehittämään kohtauksia vuorosanojen ympärille ja näyttelemään parin minuutin sketseissä. Teatteriryhmä ei kuitenkaan esittänyt näytelmiään koko koululle, kun taas kuoro piti oman konsertin keväällä ja syksyllä. Tuuli lauloi kuoron mukana myös kilpailunomaisessa tilaisuudessa, josta he ansaitsivat toiseksi parhaan arvostuksen.

Tuulin mukaan opiskeluilmapiiri vaihteli kurssikohtaisesti niin, että valinnaisilla kursseilla opiskelijat oli-

vat yleisesti motivoituneempia kuin pakollisilla kursseilla. Joitakin opiskelijoita hän ei nähnyt englannin pakollisilla kursseilla kuukausiin.

Opetusta hän kuvailee kohtalaisen rennoksi, vaikka sekin riippui opettajasta. Dress code -pukeutumis sääntöjä ei hänen mukaansa vaadittu kovin säntillisesti. Kaikkia opettajia kuitenkin puhuteltiin sukunimen ja etuliitteen Mr., Mrs. tai Ms. avulla, ei etunimellä. Jos taas halusi käydä oppitunnilla vessassa, opettajan piti ensin antaa lupa ja kirjata se koulussa käytettävään Wilman kaltaiseen sovellukseen.

Tauot kestivät viisi minuuttia, joten niillä ehti lähinnä siirtyä seuraavaan luokkaan. Lounaalle oli varattu enemmän aikaa. Tuulin mielestä kouluruoka maistui hyvältä ja sitä söi mielellään.

“En menisi takuuseen sen terveellisyydestä, mutta oli muitakin vaihtoehtoja kuin pelkästään pizzaa ja hampurilaisia.”

Lounaaksi tarjoiltiin muun muassa kanan ja riisin tyyppistä kotiruokaa. Maitoa oli jopa kolmea makua, tavallisen lisäksi suklaata ja mansikkaa. Kolmas aterian osa oli jonkinlainen kasvituote, kuten omenasose tai hedelmä, mutta suomalaisen kouluruokalan lisuke-salaattia ei heillä juuri ollut ja pääruokanakin salaattia oli harvoin. Kouluruoka oli ilmaista.

Go Pirates!

Suomalaisen korvaan kuulostaa erikoiselta, että moni koulun opettajista valmensi jotain urheilulajia. Urheilu ja muut koulun ulkopuoliset aktiviteetit (extracurriculars) ovatkin näkyvä osa amerikkalaista koulukulttuuria. Osallistuminen toimintaan tarjoaa mielekästä tekemistä ja oppimisen väyliä sekä parantaa opiskelijan mahdollisuuksia jatko-opintoihin hakiessa.

Eri vuodenaikoina harjoiteltiin tai kisattiin eri aktiviteettien parissa. Syksyn urheilukauteen kuuluivat golf, keilailu, maastajuoksu, uinti, lentopallo ja amerikkalainen jalkapallo. Talvella harrastettiin jalkapalloa, painia ja koripalloa. Kevätkaudella oli tennistä ja yleisurheilua sekä softballia tytöille ja baseballia pojille. Lisäksi aktiviteettivalikoimaan kuuluivat esimerkiksi väittelykerho ja teatteriryhmä, jotka kilpailivat tahoillaan.

Tuulikin osallistui extracurricular-toimintaan vaihtovuonnaan. Hän oli harrastanut cheerleadingia jo aiemmin Suomessa ja oli kiinnostunut kokeilemaan sitä ulkomailla. Hän haki ryhmään jo hyvissä ajoin ennen vaihtoaan ja pääsi mukaan. Ryhmä harjoitteli Tuulin ollessa vielä Suomessa, mutta hän ei aikunut jäädä jälkeen. Niinpä hän harjoitteli tanssiliikkeitä omassa olohuoneessaan opetusvideoiden avulla.

Paikan päällä Tuuli huomasi, että cheerleading keskityi Yhdysvalloissa enemmän kannustushuutoihin Suomen kisaohjelmapainotteisuuteen verrattuna. Cheerleaderit kannustivatkin kotijoukkuettaan koripallo- ja jenkkiputispeleissä. Jenkkifutiskauden viikoittaiset otelut koti- tai vieraskentillä olivat yhteisöllisyyden lähde, jossa tunnelmaa nostattivat cheerleadereiden lisäksi koulun bändi. Pelejä pääsi katsomaan viitosen pääsymaksulla. Tuulin mukaan he eivät kuitenkaan lähteneet

enää matkustamaan koripallokaudella toisilla kouluilla järjestettäviin peleihin, sillä niitä järjestettiin niin usein.

Koulussa pidettiin tavallisia liikuntatunteja, mutta välituntiliikunnan kaltaisia matalan kynnyksen liikuntatempauksia ei Tuulin koulussa ollut.

Väkivallan varjo

Amerikkalaiset koulut ovat valitettavan tunnettuja traagisista koulusurmista ja -väkivallasta. Esimerkiksi K-12 School Shooting Databasen mukaan vuonna 2024 Yhdysvalloissa oli yli 330 kouluampumista, joissa loukaantui tai kuoli yli 270 ihmistä.

Tällaisten riskien vuoksi koulut pyrkivät lisäämään turvallisuutta, ja niinpä Tuulin koulualue oli aidattu ja portit lukittiin koko koulupäivän ajaksi. Jos vierailija halusi piipahtaa koululla vaikkapa hakemassa lapsensa hammaslääkəriin, piti hänen ensin kertoa asian- sa vastaanottotyöntekijälle. Samoin myöhästyjät joutuivat asioimaan tämän toimiston kautta päästäkseen oppitunneille. Lisäksi kouluvuoden alussa käytiin läpi muun muassa se, mihin pitää poistua, ja joka kuukausi koululla järjestettiin paloharjoitus tai luokkaan suojautumisen harjoitus.

Tuuli muistelee lämmöllä suojelevaista englannin opettajaansa. Tämä alleviivasi hieman stereotyyppisesti sitä, että mahdollisen vaaran hetkellä “vahvat pojat kantavat heikot”, mutta yhtä kaikki muistutti opiskelijoita toisten auttamisen tärkeydestä.

“Se opettaja sanoi, että ‘jos joku tulee tänne luokkaan, mä oon tuossa ovella ja puolustan teitä’”

Vaihtovuonna ei onneksi sattunut mitään vakavaa, mutta säikähdyksiltä ei silti säästytt. Pariin otteeseen opiskelijat joutuivat istumaan vaiti useamman tunnin ajan luokkahuoneissa. Toisella näistä kerroista poliisit tekivät koululla operaation ja tarkistivat luokat mellakavarustukset yllä. Myöhemmin selvisi, että vessasta oli löytynyt tyhjä paketti luoteja.

Toisen tilanteen taustoista Tuulilla ei ole tarkempaa käsitystä, koska koulu ei kertonut nuorille tapahtumista avoimesti. He saivat tietonsa ulkopuolisista lähteistä tai huhujen kautta.

“Ei sitä [turvallisuusriskiä] osannut perusarjessa ajatella oikeastaan ollenkaan, mutta kyllä se siinä tilanteessa aiheutti jännitystä.”

Tuulin vaihtovuoden jälkeen Palm Bay Magnet High School ei ole säästynyt ikävyyksiltä. Elokussa 2024 koulun opiskelija pidätettiin toisen opiskelijan puukottamisesta vatsaan saksilla. Kouluyhteisölle ei koitunut välitöntä vaaraa tilanteesta. Uhri vietiin sairaalaan, mutta tämän vakavia vammoja ei kuitenkaan luokiteltu hengenvaarallisiksi.

Melbournen kaupungin nettisivuilla taas tiedotettiin marraskuussa 2025, että koulun opiskelija oli pyrkinyt aamulla kouluun ladattu käsiase mukanaan, mutta jäi kiinni koulun aseentunnistusjärjestelmän havaittua ase- en. Kukaan ei loukkaantunut välikohtauksessa, ja poika pidätettiin tulias- een hallussapidosta koulualueella ja tulias- een hallussapidosta alaikäisenä.

Sosiaalisia suhteita ja kaksinapaisuutta

Host-perheeseen Tuuli kertoo sopeutuneensa ”yllättävän nopeasti”. Hän asettui taloksi eikä jäykistellyt jääkaapilla käymistä tai muuta vastaavaa. Perheen toisesta vaihtarista ei tullut Tuulin ylintä ystävää, mutta yhtä kaikki he jakoivat huoneen, juttelivat ja tulivat hyvin toimeen keskenään.

Tuuli muistuttaa, että kokemus riippuu paljon perheestä. Muutamille tutuille vaihtareille alkuperäinen host-perhe ei ollut sopiva, mutta he saivat vaihdettua perhettä joululoman aikana. Eräs vaihtari taas asui aktiivisessa lapsiperheessä, jonka arkea rytmittivät lasten lukuisat harrastukset. Omaa vaihtariperhettään Tuuli kuvailee rennoksi. Koulun ja harjoitusten jälkeen host-äiti haki heidät kotiin, ja illat sujuivat kokatessa, televisiota katsellessa ja jutellessa. Tytöt saivat kulkea melko vapaasti, kunhan kertoivat menoistaan tarpeeksi ajoissa.

Ihmisiä oli helppo lähestyä Yhdysvalloissa, puhuivathan he Tuulin mukaan jo valmiiksi paljon. Tutustuminen oli sujuvaa aloittaa small talkista, ja niinpä hän sai koulusta tuttuja ja juttuseuraa. Nämä tosin jäivät pintatason kaverisuhteiksi, mutta se ei erityisemmin haitannut häntä. Lopulta hän vietti enemmän aikaa muiden vaihto-opiskelijoiden ja näiden host-perheiden kuin paikallisten nuorten kanssa. Hän kuitenkin arvelee, että panostamalla enemmän hän olisi voinut syventää kaveruussuhteita amerikkalaisten opiskelijoiden kanssa.

Niin ikään asiakaspalvelu oli innokasta. Tarjoilijat tulivat täyttämään puoleksi täysiä lasseja, ja kassatyöntekijät jakoivat kohteliaisuuksia ja jutustelivat kuulumisista. Vanhemmat asiakaspalvelijat saattoivat esimerkiksi kutsua nuorta asiakasta lempeillä nimillä

”sweetie” tai “dear”.

Maailmalla on silti levinnyt huolta siitä, miten amerikkalaiset keskustelevat vakavammista aiheista keskenään. Meidän mediakanavammekin näet raportoivat Yhdysvaltojen tulehtuneesta poliittisesta ilmapiiristä ja keskustelukulttuurin kaksinapaistumisesta. Samoin huoli sananvapauden rajoittamisesta kasvaa, sillä Floridan osavaltiossa valtaa pitävät republikaanit ovat kieltäneet kouluista satoja kirjoja. Tuulin kokemuksen mukaan poliittinen tilanne ei tullut esiin koulussa opiskelijoiden puheissa. Hän ei myöskään muista opettajien juuri puhuneen aiheesta saati esittäneen omia kantojaan.

Toisaalta ainakin hänen host-äitinsä poliittiset näkemykset tulivat selväksi, koska tämä oli avoin Trump-tukija ja kirjoitti Facebookiin Trumpia ylistäviä julkaisuja. Tämä suosi myös republikaanien uutismedianan profiloitunutta Fox Newsiä lähteenään.

Tuulin mukaan henkilön tavasta puhua poliittisista kysymyksistä pystyi melko selkeästi päättelemään tämän poliittisen kannan, vaikkei tämä sitä suoraan olisi ilmaissutkaan. Hänelle valkeni, että amerikkalaiset osaavat

ottaa politiikan tosissaan. Joillekin republikaanius oli oikea sydämen asia.

Tuulin vaihtovuonna syksyn 2024 presidentinvaalitohinat eivät olleet vielä alkaneet, joten yleinen tunnelma oli verrattain rauhallinen. Toki joitain pihoja koristi jo silloin kylttejä, joissa otettiin kantaa puolueisiin, Ukrainaan ja Israeliin. Host-äidin autotalliin oli jäänyt loppumaan 2020 presidentinvaalien jäljiltä Trumpin presidenttiyttä kannattava kyltti.

Tanssin pyörteissä amerikkalaiseen tapaan

Myös Yhdysvalloissa tanssiaiset piristävät kouluarkea. Suomen muodollisiin ja ennakkoon viilattuihin tanssiesityksiin verrattuna tanssit Atlantin toisella puolen ovat kuitenkin luonteeltaan selvästi vapaamuotoisempia.

Amerikkalaisista tanssiaisista kaikenikäisille opiskelijoille avoin on syksyn homecoming dance, joka tärkeän amerikkalaisen jalkapallopelin jälkeisenä tapahtumana kruunaa perinteisen homecoming-viikon paraatit, teemapäivät ja kilpailut. Tuulin koulussa jenkikifutispelin tauolla nimettiin homecoming king ja homecoming queen, jotka opiskelijat olivat äänestäneet keskuudestaan Google Forms -kyselyllä. Ehtona ehdokkuudelle oli jonkinlainen aktiivisuus extracurriculartoiminnassa. Voittajat palkittiin kruunulla, olkanauhalla ja kukkakimpulla.

Itse homecoming-tanssit järjestetään tyypillisesti koristellussa liikuntasalissa, ja siellä juhlaa valvovat opettajat tai muut esiliinat. Pojilla on tapana pukeutua siisteihin mutta rentoihin juhlavaatteisiin ja tyttöillä lyhyeen mekkoon. Niinpä Tuuli osti kavereidensa kanssa mekot tansseja varten paikallisesta Stockmann-tyyli-

sestä tavaratalosta. Homecomingissa soitettiin paikallista pop- ja rap-musiikkia, mikä ei oikein ollut hänen mieleensä. Tanssien päätteeksi kaverukset söivät Waffle Housessa, jossa pystyi tilaamaan aamiaistyyliä vohveleita myöhään illallakin.

Keväisin järjestettävään promiin taas osallistuvat high schoolin kaksi vanhinta ikäluokkaa, ja juhla on homecomingia hienostuneempi: suomalaisille tutut frakit eivät kuulu asukäytäntöön, mutta pojat pukeutuvat pukuihin ja tytöt pitkiin mekkoihin. Myös juhlaympäristöön panostetaan. Tuulin koulun prom järjestettiin erillisellä juhlapaikalla, jossa pöydät oli somistettu kauniisti ja tanssimiselle oli varattu tilaa. Juhlisiin oli jopa palkattu DJ, joka soitti eurooppalaisellekin tuttua musiikkia. Tarjoilut olivat ruokaisampia kuin homecomingissa, sillä pikkupurtavien sijaan promissa sai popsia tacobuffetin antimia ja jälkiruokia.

Amerikkalaisten teinielokuvien klisee dramaattisesta seuralaisen etsimisestä osoittautui vääräksi, eikä samanlaista painetta tanssiparin löytämiselle ollut kuten Suomen vanhojen tansseissa. Tuulin mukaan seurustelukumppaneilla toki oli tapana mennä tanssiin yhdessä, mutta monet oleskelivat siellä ihan kaveriporukalla. Erityisen sydämellisesti hän muistelee tanssaisiin valmistautumista vaihtarikavereidensa kanssa. Kummallakin kerralla yhden tytön host-äiti ja tämän veljen vaimo tekivät heille kampaukset ja meikit, ja siten tytöt ottivat yhdessä kuvia. Tällaisina päivinä tuntui, että sisarus ja nuoruus kukoistivat.

Vaihtovuoden anti

Paluu kotikonnuille oli tervetullut, sillä Tuuli pääsi takaisin perheensä luo ja kotimaassa vieläpä saattoi syödä rieskaa ja irtokarkkeja. Vaikka Yhdysvaltojen puolella oli pitänyt tottua uuteen kulttuuriin, neljän litran maitopurkkeihin ja auton välttämättömyyteen liikenteessä, Suomeen palaaminen oli osaltaan mutkikkaampaa. Aikaerorasitus sekoitti Tuulin unirytmää, joten hän saattoi mennä nukkumaan yhdeksältä ja herätä kesken yötä. Lisäksi äidinkielen käyttäminen tuntui ensin erikoiselta.

”Puhuin aluksi Helsinki-Vantaan lentokentällä englantia”, hän nauraa.

Merkittävin käytännön vaikutus vaihdosta Tuulille on se, että hän siirtyi Kastellissa vuotta nuorempien ryhmään sekä tanssi vanhojen tanssit ja juhlii penkkarit heidän kanssaan. Suomalaiset opinnot hän suorittaa kolmessa vuodessa, mutta vaihtovuoden takia lukiotai-paleeseen kuluu yhteensä neljä vuotta.

Tuuli ei ole kysynyt vaihtojaksoltaan virallista todistusta eikä näin ole hakenut Suomesta opintopisteitä. Hän ei nimittäin olisi saanut koottua amerikkalaisista opinnoistaan suomalaista lukiovuotta vastaavaa kokonaisuutta, eikä häntä kiinnostanut suorittaa vaihdossa etäopintojaksoja Suomeen. Niinpä hän valmistuu ylioppilaaksi 23-ikäluokan enemmistön kanssa tänä keväänä.

Tuuli kokee järjestelyn itselleen toimivimmaksi. Elämäntilanteiden erot suhteessa moniin 22-ikäluokan kastellilaisiin alkoivat toki näkyä näiden valmistuttua.

Se ei kuitenkaan ole juuri huolettanut häntä, sillä lukuisia hänen ikäluokkansa edustajia valmistuu hänen kanssaan samaan aikaan, ja syksyllä moni häntä vanhempikin aloittaa yliopisto-opinnot.

Kaiken kaikkiaan Tuuli pitää vaihtovuotta hyvänä kokemuksena. Kymmenen kuukauden matka vahvisti hänen itsevarmuuttaan ja kehitti esimerkiksi hänen englannin ääntämistään.

Hän suositteleeikin vahvasti kaikkia vaihtovuodesta kiinnostuneita tutustumaan aiheeseen. Vastaavanlaista tilaisuutta nimittäin ei tule vastaan, sillä yliopistossa vaihto-opiskelu olisi erilaista. Hän nostaa esiin oman vaihto-opiskelijärjestönsä Youth For Understandingin pitämät infowebinaarit, joista voi saada vastauksia kysymyksiinsä ja jotka eivät velvoita kuuntelijaa mihinkään.

”Vaihdossa saa ymmärrystä eri kulttuureista, oppii itsenäistymään ja kehittyy ihmisenä. Jos oikeasti kiinnostaa ja taloudellinen tilanne mahdollistaa sen, kannattaa lähteä, koska kyllä se opettaa paljon. Ja faktahan on se, että sieltä pääsee aina pois.”

Lämpö houkutteli Tuulin alun perin Floridaan, ja sitä hän onkin jääteen ohella jäänyt kaipaamaan Suomen hyisessä ilmastossa ja Jaffan valtaamassa ravintolakulttuurissa. Vaikka asuminen Yhdysvalloissa ei häntä erityisemmin innosta, hänestä olisi todella mukavaa käydä tapaamassa taas tuttuja rapakon takana.

Donald Trump pähkinäankuossa

Lämpimästi tervetuloa kalulaiset! Meillä on tänään kunnia kuulla asiantuntijan ja hänen ystävänsä näkemystä mielenkiintoiseen aiheeseen. Kertoisitteko itsestänne?

Asiantuntija: Hei vaan kaikille, vastaan mielelläni kiperiin kysymyksiin.

Olen Yhdysvaltoihin erikoistunut valtiotieteilijä ja olen mielenkiinnolla seurannut Donald Trumpin vaaleja ja valtaannousua.

Ystävä: Terve kaikille! Olen ammattisaliittoteoreetikko ja Donald Trump on herättänyt kiinnostukseni viime aikoina.

NELLA KESKITALO

Mitä ajattelette, mikä oli suurin syy Trumpin vaalivoittoon?

A: Trumpilla oli kunnianhimoisia vaalilupauksia ja hän oli hyvä puhuja.

Y: Emme kuitenkaan olisi tässä tilanteessa ilman Simpsonia.

Entä olivatko Trumpin virkaanastujaiset mielestänne onnistuneet?

A: Olivathan ne ehdottomasti! Onhan se mahtavaa, että hän pyrkii hillitsemään inflaatiota ja tällä tavalla keräämään kansan suosiota.

Y: Elon Musk valitettavasti kuitenkin ehti paljastamaan hallituksen oikean luonteen tekemällä harvinaisen tunnistettavan tervehdyksen.

Mitä tarkoitatte "oikealla luonteella"?

A: Trumpilta oli rohkea teko avoimesti lisätä fossiilisten polttoaineiden kulutusta, kieltää maahantulo tietyistä maista ja määrätä muurin rakentaminen Meksikon rajalle.

Y: Eli samalla strategialla natsitkin pääsivät aikoinaan valtaan; vahvojen johtajien nopeat päätökset ja toimet voittavat byrokratian.

Miten tämä vahva johtajuus näkyy?

Y: Ensimmäisenä hän varmistaa yksinoikeutensa. Eihän Trump halua, että kukaan hallituksessa olisi kritisoi-massa tai jarruttamassa hänen päätöksiään.

A: Käytännössä hallinnon kokoa pienennetään niin, että kaikkia Trumpin kanssa eri mieltä olevia päättäjiä vastaan nostetaan syytteitä, joiden seurauksena heidän uransa saadaan päätöksensä.

Onko tämä päätösvalan keskittyminen Trumpille näkynyt jotenkin Yhdysvalloissa?

A: Trumpin tavoite on, että yksikään osavaltio ei olisi hidastamassa Project 2025:n toteutumista.

Y: Voimaansa näyttääkseen ja pelotellakseen hän lähetti kansalliskaartin Los Angelesiin. Tilanne on perustuslain ja osavaltion itsehallinnon vastainen, jolloin vaarana on sisällissodan uhka.

Keiden välille sota syttyisi?

A: Konflikti olisi lähinnä demokraatin ja republikaanien välillä.

Y: Trumpin silmissä demokraatin sen jo aloittivat aiheuttamalla Charlie Kirkin kuoleman. Trump yritti mustamaalata koko puolueen terroristeiksi, kun yksi heistä käyttäytyi väkivaltaisesti. Tekijä oli kuitenkin syntynyt republikaaniperheessä, minkä seurauk-

sena syttyi valtava mediaoikeudenkäynti. Tärkeämpää oli osoittaa toisen puolueen syyllisyys kuin esimerkiksi puhua väkivallan haitoista.

Miten poliittisia viharikoksia voisi jatkossa estää?

A: Kirkin ratkaisu ongelmaan oli aseomistusten lisääminen ja aseenkantoluvan vapauttaminen.

Y: Aseet voisivat tuoda turvaa, mutta pahimmassa tapauksessa myös suoraan kaaosta. Trump kuitenkin ei aseita pelkää käyttää nujertaessaan demokraattien mielenosoituksia.

Miten muuten Trump on puuttunut tuomioistuimellisiin ratkaisuihin?

A: Trump armahti vankilasta aborttivastaiset mielenosoittajat, jotka olivat saaneet tuomion, kun Joe Biden oli vielä presidentti.

Y: Tuomiolta siis välttyy, kun on samaa mieltä Trumpin kanssa.

Eikö se ole mielipiteenvapauden rajoittamista?

A: Rajoittaminen näkyy konkreettisemmin kaikkien tuntemassa soveluksessa X. Vuonna 2022 Musk osti Twitterin, jonka seurauksena hän voi itse päättää keiden julkaisut säilytetään ja keiden poistetaan.

Y: Trump näki tilaisuutensa tulleen ja ystävystyi Muskin kanssa. Nimitäin somen hallitseminen tuo myös valtaa kontrolloida, millaisia asioita nostetaan ja ihannoitetaan ja millaisessa valossa ne esitetään.

Miten muutokset ovat vaikuttaneet Trumpin kannatukseen ja yleiseen mielipiteeseen hänestä?

Y: Voisi luulla, että kyseenalaiset toimenpiteet laskisivat Trumpin äänimäärää.

A: Jeffrey Epsteinin tapaus on radikaali esimerkki Trumpin vakiintuneesta asemasta. Kanadalaisessa Leger-sivustolla on raportti Political Survey of Americans (leger360.com, 30.7.2025), jossa esitellään kyselytutkimuksen tuloksia. Yksi esitetyistä kysymyksistä oli, että jos Trump virallisesti todistettaisiin olevan osa Epsteinin seksuaalisen ihmiskaupan toimintaa, harkitsisivatko he jonkun muun puolueen äänestämistä. Tällai-

nessa tilanteessa noin puolet ei edes harkitsisi jonkun toisen puolueen äänestämistä.

Mihin Trumpin suosio perustuu?

A: Yhdysvaltalainen maailmankatsomus selittää valtavaa suosiota. Kristinuskossa uskotaan Jeesuksen palaavan maan päälle hetkenä minä hyvänsä. Maailmanlopun siis ajatellaan olevan lähellä, joten yhdysvaltalaiset haluavat olla valittu kristillinen kansakunta.

Y: Trumpia siis kannatetaan, koska hän on Jumalan valitsema presidentti, joka "makes America pray again".

Kritisoivatko kannattajat Trumpin hallintoa mistään?

A: Äänestäjät ovat olleet eniten pettynyt Trumpiin siinä, että inflaatiota ei ole saatu laskuun. Kolmas osa vastanneista Legerin kyselytutkimuksessa oli sitä mieltä, että inflaatio on isoin ongelma Yhdysvalloissa tänä päivänä.

Y: Minä taas ajattelen, että inflaatio on ainoa ongelma, josta Trump on onnistunut pääsemään eroon. Hän nimittäin loi kasan muita ongelmia, jolloin inflaation olemassaolon luulisi unohtuvan. Pieni murhe hukkuu suuren alle.

Mikä on Trumpin salaisuus? Miten korkeisiin johtoasemiin päädytään?

A: Yksikertaisimmillaan Trump syntyi hyvään perheeseen ja on rikas, mikä mahdollistaa vallan tavoittelun.

Y: Trump voisi olla monelle ihmiselle inspiraation lähde. Hän on tuomittu rikollinen. Hän on monen järjestön ja valtion taholta vihattu. Trump hallintoineen on kuin suoraan saippuasarjasta, josta kukaan ei tiedä mistä seuraava jakso kertoo. Kaikesta tästä huolimatta Trump on Yhdysvaltain presidentti - jo toista kertaa. Parempaa opiskelumotivaatiota saa hakea.

Uskaltakaa siis unelmoida kalulaiset, sillä jos Donald Trumpkin noilla lähtökohdilla pystyi nousemaan vallanhuipulle, tekin pystytte mihin vain!

(Tekoäly pystyi piirtämään kuvan)

Tutun luona tuntemattomassa

TEKSTI: SAANA MATELA & KUVAT: IIDA KAUPPINEN

“Ihan toisella puolella maailmaa konkretisoitui, että no joo, en ole hetkeen menossa Kastelliin kouluun. Katsoin ikkunasta ulos ja mietin, mitä tapahtuu”, **Iida Kauppi-****nen** kuvailee vaihtojaksonsa alkua.

Vaihtokohde oli niin kaukana Suomesta kuin maapallolla on oikeastaan mahdollista. Hän vietti seitsemän kuukautta Uuden-Seelannin suurimmassa kaupungissa Aucklandissa ja asui äitinsä ystävän Ruthin luona.

Ruth oli aikoinaan ollut opiskelijavaihdossa Suomessa ja asunut silloin Iidan äidin kotona. Naiset olivat keskustelleet tyttäriensä laittamisesta päittäin vaihtoon, ja kun Iida oli riittävän vanha, he päättivät tehdä suunnitelmasta totta. Kun lomakevuori oli täytetty, rokotteet käsivarteen pistetty ja suomalaiset arvosanat muunnettu uusiseelantilaiseen muotoon, Iidan matka alkoi.

Hän lähti vaihtoon toisena lukuvuonnaan kolmannen periodin puolivälissä ja istui lentokoneessa, kun vuosi 2023 jäi taakse. Vastassa oli tammikuun lämmin uusiseelantilainen kesä.

Iida äiti lähti mukaan pariaksi ensimmäiseksi viikoksi, ja näin hänkin pääsi tapaamaan Ruthia pitkästä aikaa. Ruth työskenteli sairaanhoitajana ja hänellä oli kaksi lasta, Iidaa neljä vuotta nuorempi Ayesha ja seitsemän vuotta nuorempi Mattias.

Iida sai Mattiaksen huoneen, kun poika nukkui autotallissa teltassa. Ensin Iida epäili, maihtoiko järjestely olla pojasta ikävä, mutta huoli paljastui turhaksi. Mattias oli alkanut nukkumaan teltassa jo pari kuukautta ennen kuin hän saapui.

Luonnon helmassa

Arki-iltaisin perheelle jäi aikaa lähinnä tavalliseen oleiluun, kuten ruoanlaittoon ja lautapeliin pelailuun. Perhe oli silti muutoin aktiivinen, ja juuri juoksu- ja kävelylenkit Ruthin mukana Uuden-Seelannin upeassa luonnossa jäivät Iidan mieleen. Oulun laakeaan maastoon verrattuna korkeusvaihtelut olivat rajuja.

“Mentiin tunti ylös ja tunti alas.”

Etureidet kipeytyivät, mutta ainakin koitokset kohotivat kuntoa.

Luonto oli hyvin erilaista kuin täällä: ajomatalla saattoi nähdä ensin hiekkadyynejä ja hetkeä myöhemmin rehevää lauhkean vyöhykkeen sademetsää. Välillä vastaan tuli mäntymetsääkin.

Juoksureitit olivat usein rakennettuja, jotta kulkijoiden kengistä ei leviäisi tuhohyönteisiä puihin. Paikoin kengät piti pestä ja desinfioida samasta syystä. Tuhohyönteisten lisäksi maan vieraseläimiin lukeutuvat jyr-sijät aiheuttavat päänvaivaa. Ne esimerkiksi uhkaavat

syödä maan kotoperäisen lento-kyvyttömän kiwi-linnun munia. Kiwit ovat paikallisille niin tärkeitä, että uusiseelantilaiset kutsuvat itseäänkin *kiweiksi*.

Iidan saapuessa maahan uusiseelantilaiset viettivät kesälomia, ja niinpä he kävivät retkelemässä Matauri Bayn rannalla. Retkeily ei ollut sellaista, mihin hän oli Suomessa tottunut. He ajoivat ensin autolla leirintäpaikan viereen ja pystyttivät ison neljän huoneen teltan.

Reissussa Iida oppi surffamaan. Taito vaati suolaveden sieltämistä nenäontelossa. He ajoivat myös vesijeteillä ja kävivät kalassa. Rannalla piti varoa esimerkiksi sitä, ettei astunut pienen sinisen meduusan päälle. Käärmeitä Uudessa-Seelannissa ei ole, joten niitä ei tarvinnut pelätä. Myrkkyhämähäkitkin ovat harvinaisia. Lintuja oli runsaasti eri lajeja, kun taas suomalaiseen hyttyskesään tottunut Iida piti sääskien määrää vähäisenä.

Kesälomareissujen lisäksi Iida pääsi muillekin matkoille. Pääsiäisenä perhe kävi sukulaisten farmilla. Maaseutumiljöö muis-

tutti Taru sormusten herrasta -tyyliä. Iida pääsi lypsämään lehmää ensimmäistä kertaa ja osallistumaan juhlan hengessä pääsiäismunajahdin. Toisten vaihto-opiskelijoidan kanssa Iida pääsi kiertämään Eteläsaarta bussilla ja uimaan delfiinien kanssa. Korkeusvaihtelut olivat vielä voimakkaampia kuin Pohjoissaarella, ja talvella siellä saattoi olla luntakin.

Uudessa-Seelannissa esiintyy ajoittain luonnonkatastrofeja, kuten tulvia ja maanjäristyksiä. Iidan vaihtojaksoa edeltävänä vuonna tulvat olivat muun muassa rikkoneet ja sortaneet teitä. Vaihtojaksolla ei onneksi ollut luonnonmullistuksia, vaikka välillä satoi runsaasti.

Koulupukuja ja uima-altaita

Lukioon menee koko ikäluokka. Iida pääsi opiskelemaan St Dominic’s College -nimiseen katoliseen tyttö-

kouluun paikan vapauduttua. Ayshakin opiskeli samassa oppilaitoksessa, vaikka Ruthin perheestä kukaan ei kuulunut katoliseen kirkkoon. Koulu kuitenkin otti myös ei-katolilaisia, jotta se saisi valtiolta avustuksia.

“Koulupukuja ei ole ikävä”, Iida myöntää. Koulussa oli suomalaisnäkökulmasta hyvin tarkat säännöt. Kouluasunon kuului kutittava vihreä villapaita, valkoinen kauluspaita, yli polvimittainen hame, sukat ja mustat kengät. Oppilaat korvasivat villapaidan bleiserillä tärkeitä tilaisuuksia varten.

Vaikka Iida ymmärtää koulupukukäytännön pyrkimyksen tasa-arvoon, hän ei pidä systeemiä täysin onnistuneena. Huomio siirtyi vaatteista reppuun, asun ainoaan osaan, jonka pystyi valitsemaan itse.

Vain viimeisen vuoden opiskelijat saivat pitää hiuksia auki sillä ehdolla, että ne olivat pois kasvojen tieltä – muiden tuli sitoa hiukset kokonaan kiinni. Meikkiä tai korvakoruja ei saanut käyttää, mutta Iida kertoo joidenkin tyttöjen kiertäneen sääntöjä.

Kerran Iidakin joutui koulun henkilökunnan hampaisiin. Läkäs nainen tuli tiedustelemaan häneltä, miksei hänellä ollut koulupuvun kenkiä jalassa. Iidan olisi siis pitänyt ilmoittaa, jos hänellä oli terveydellinen syy olla käyttämättä niitä. Hän ei ollut kuitenkaan yrittänyt rikkoa sääntöjä huvikseen vaan vaihtoi kengät valmiiksi seuraavaa tuntia varten.

Koulun kioskin valikoimassa Iida muistelee olleen brownieita ja jotain ruokaisampaakin syötävää. Kunollista koululounasta ei kuitenkaan tarjottu, joten hän otti evääksi voileipiä, hedelmiä, muffinsseja, myslipatukoita tai dumplingeja.

Yhden suuren kampuksen sijaan koulu muodostui yksittäisistä rakennuksista, joiden lomassa oli koulun sisäpiha. Välitunnit vietettiin ulkona eikä sisätiloja välituntien viettoon juuri ollut. Pihalla oli jopa lämpimien päivien polskimista varten uima-allas. Altaalla oli kuitenkin Iidan mukaan kaoottista, joten hän ui siellä vain kerran tai pari.

Huutamista, tupapisteitä ja kouluarkea

Harry Potterista tuttua tupajärjestelmää oikeasti käytetään myös osassa Uuden-Seelannin ja muiden Ison-Britannian entisten siirtomaiden kouluja. St Dominic’s Collegessa oli neljä tupaa, jotka oli nimetty hyveellisten kristittyjen naisten mukaan: St Mary’s, St Catherine’s, St Rose’s ja St Margaret’s. Kullakin tuvalla oli oma väriinsä eli sininen, punainen, keltainen tai violetti. Iida jaoteltiin punaiseen St Catherine’s -tupaan.

Tupien tarkoitus on rakentaa kouluun yhteisöllisyyttä ja tervehenkistä kilpailua. Koulussa järjestettiin yleisurheilun ja uinnin teemapäiviä, joissa katsojien piti tuvan väreissä kannustaa oma tupansa voittoon huutamalla mahdollisimman lujaa.

”Loppupäivänä ei tullut ääntä ollenkaan”, Iida muistelee.

Huutokilpailujen lisäksi tuvalle sai mainetta tietysti hyvistä teoista. Opettajat antoivat niistä liuskoille pisteitä, ja lukuvuoden lopussa eniten pisteitä kerännyt tupa voitti kisan.

Katolisessa tyttökoulussa uskonnollisuus toki näkyi, vaikka nunnia ei käytävillä kulkenutkaan. Koulupuvuissa oli Veritas-tunnukset ja ristit koristivat seiniä.

Iida luonnehtii tyttökoulun tunnelmaa yläkoulumaiseksi. Vessassa saattoi haista sähkötupakalta, ja kotitaloudessa joku lisäsi tahallaan liikaa suolaa ruokaan. Kaikkia ei opiskelu kiinnostanut.

”Siellä oli kaikenlaista häröilyä.”

Opettajien ankaruus vaihteli, samoin kuin opiskelijoiden motivaatio. Valinnaisilla kursseilla opiskelijoita kiinnosti enemmän, kun taas englannin kaltaisilla pa-

kollisilla oppitunneilla into oli laimeampaa.

Iidalla oli biologiaa, matematiikkaa, englantia, kotitaloutta, käsitöitä ja outdoor education -kurssi. Ulkoilukurssilla hän esimerkiksi tutustui kiipeilyyn, josta tuli rakas harrastus.

Kun Iida huomasi päätyneensä liian helpolle matematiikan kurssille, hän sai luvan laskea omia tehtäviään. Käsitöissä opiskelijat työstivät omia tekstiiliprojektejaan, ja biologiassa tutkittiin muun muassa ranta-eläimiä. Edistyneemmän englannin kurssilaiset lukivat Shakespearea. Iida välttyi siltä, mutta piti esitelmän elokuvan henkilöhahmojen rakentumisesta. Vaikka vieraalla kielellä oli vaikea analysoida, tämäkin este oli päihitettävissä.

Kotitaloudessa valmistettiin esimerkiksi kurpitsakeittoa ja pääsiäispullia. Iida kiinnitti huomiota siihen, miten monta viikkoa he käyttivät täydellisen pizzan hiomiseen. Siitä tehtiin aina samanlaista, ja pizzan tuli olla moitteettoman pyöreä. Pizzanvalmistuskokeeseen hän ei osallistunut, ja hän sai luvan leipoa sämpylöitä.

Monissa oppiaineissa käytettiin monisteita kirjojen sijaan. Opiskelijat hyödynsivät Google Classroomia opinnoissaan, ja tietokone oli hankittava itse. Kokeissa vastattiin avo- ja esseekysymyksiin. Iidan mielestä ne olivat sisällöllisesti melko helppoja, mutta ulkomaalaiselle kieli lisäsi oman haasteensa.

Elokuvateatterikirkko ja muuta kulttuuria

Ruth vei Iidan muutamaan otteeseen kirkkoon, ja ne kerrat ihmetyttivät suomalaisen messuun tottunutta tyttöä. Kirkko näytti elokuvasalilta kaarevine penkkei-

neen, ja salin keskellä olevalta lavalta soitettiin kristillistä poppia. Jumalanpalveluksessa katsottiin elokuvaa ja jaettiin popcornia. Tämä kirkko ei edustanut konservatiivista katolilaisuutta tai ortodoksisuutta. Iidalle jäi kuitenkin käsitys, että vastaava meno ei ollut harvinaista muuallakaan maassa.

Uudessa-Seelannissa keskustelukulttuuri oli muutenkin avoin, joten ventovieraita oli helppo lähestyä.

”Sanoin ‘moi’ parille tyypille, ja niistä tuli mun kavereita.”

Ihmiset olivat kiinnostuneita Suomesta ja saattoivat ihmetellä, miten me selviämme kaamoksessa. Heistä oli hupaisaa, kun Iida sanoi jotain suomeksi. He tiesivät, että Suomi on Euroopassa, mutta Iidan piti näyttää sen tarkka sijainti usein kartalta. Eräs opettajista oli ennättänyt käydä Oulussa asti.

Jotkut ihmettelivät, miten Iidalla saattoi olla kylmä – hänhän on Suomesta! Kotimaassa Iida oli kuitenkin tottunut keskuslämmitykseen. Uudessa-Seelannissa ei ollut talvella pakkasta, mutta kosteus sai ilman tuntumaan kylmältä. Pahimmillaan Ruthin kotona saattoi olla vain 12 celsiusastetta, koska seiniä ei ollut eristetty. Lämpöpattereista huolimatta ensisijainen ratkaisu kylmyyteen oli heittää villapaita päälle.

Joku koulun henkilökunnasta sekoitti Iidan asuinpaikaksi Ruotsin. Kun Iidan kaveri korjasi asian, tämä pahoittelee ja totesi, että olisi itse loukkaantunut, jos joku olisi luullut heidän maataan Australiaksi.

Kaksoisvokaali oli monelle tuntematon kielen piirre, joten Iidaa kutsuttiin toistuvasti nimellä ”Lida” tai ”Laida”. Aina hän ei raaskinut korjata virhettä, vaan tyytyi kohtaloonsa Lidana.

Iidalla meni pari kuukautta siihen, että englannin kieli alkoi sujumaan.

”Ei saakutti, nyt pitää vastata”, hän kertoo mietti-neensä, kun tuli hänen vuoronsa puhua. Englannin jatkuva käyttäminen oli aluksi hyvin väsyttävää, ja monesti teki mieli mennä iltaisin nukkumaan jo seitsemältä.

Maorin ääntäminen puolestaan oli hänelle luontevaa, sillä sitäkin lausutaan samalla tavalla kuin kirjoitetaan. Koulussa pystyi opiskelemaan maorin kieltä, koska maorit ovat Uuden-Seelannin alkuperäiskansa ja merkittävä vähemmistö. Nykyäänkään heidän asemansa ei ole yhtä hyvä kuin valtaväestön, mutta edistystä on kuitenkin tapahtunut.

Iida kertoo maorikulttuurin näkyvän esimerkiksi eläimien ja lintujen nimissä, ja teiden nimiä käännetään takaisin maorinkielisiksi. Hänen mukaansa uusi-seelantilaiseen puheenparteen kuului se, että englannin sekaan saatettiin lisäillä maorinkielisiä sanoja.

Värikkäitä kiivejä ja popcornia kirkossa

Ruokakulttuuri oli moninainen, kuten maan väestökin. Iida onnistui löytämään Aucklandin kaupoista jopa ruisjauhoja sämpyläleipomuksiaan varten. Leipää tai perunaa ei syöty niin ahkerasti kuin Suomessa, mutta riisi oli suosittua. Liha oli usein nautaa, ylittäähän maan lehmien määrä sen väkiluvun.

Ruth kokkasi usein aasialaista ruokaa, kuten rame-

nia, ja maustoi sen avokätisesti. Iida kiittelee hänen taitojaan.

”Kun palasin Suomeen, tuntui, että täällä on tällaista pula-ajan ruokaa. Ja ketsuppia tungetaan kaikkeen”, Iida nauraa.

Iidan mukaan supermarketit muistuttivat rautakauppoja korkeine hyllyineen ja täyttöpakkauksineen. Niiden tiskeiltä sai kokonaisia kaloja ja katkarapuja. Vaikka supermarketesakin myytiin kasviksia, niille oli lisäksi erikseen omia kauppoja.

Hän söi erilaisia hedelmiä ja kasviksia runsaasti. Liikennevalojen väriset kiivit eivät olleet lainkaan sellaisia, joita Suomeen rahdataan. Niitä oli pieniä ja isoja, eivätkä niiden kuoret olleet paksuja ja karvaisia, joten niitä saattoi syödä kuorineen. Kookospähkinöitä Iida hakkasi vasaralla rikki ulkona, ja paistoi sitten kookoksen lihaa uunissa kuivatuksi välipalaksi.

Kaiken kaikkiaan kuukaudet kiwien, rugby-fanien ja suurkaupunkien liikenneneruuhkien saarivaltiossa kulivat vauhdilla. Iida ei olisi välttämättä uskaltanut lähteä niin kauas, jos hänellä ei olisi ollut vastassa perhe, jonka hän jo valmiiksi tiesi. Iida kokee, että hänet otettiin kunnolla osaksi Ruthin perhettä, ja hän pitääkin edelleen yhteyttä Ruthin kanssa.

Iidalle kertyi pari hupparia, poncho, simpukoita, ja de-kaulakoru ja luontoaiheisia magneetteja kotiinviemisiksi. Henkistä pääomaa rikastuttivat itsevarmuus, avarampi maailmankuva ja englannin kielen taidon kehittäminen.

Kun vaihto-opiskelija palasi heinäkuussa 2024 kotiin, siirtymä eteläisen pallonpuoliskon talvesta Suomen kesään sai hikoilemaan. Äidinkielenkin takkusi aluksi vähän.

Toisaalta sopeutumista Suomi-ärkeen helpotti se, että perhe matkasi yhdessä melkein heti mökille. Iida säikähti, kun huomasi isänsä ajavan maanteillä väärällä kaistalla väärään suuntaan. Sitten hän muisti, että Suomessahan ajetaan oikealla puolella tietä. Brittiläislähtöiseen vasemmanpuoleiseen liikenteeseen oli jo ehtinyt tottua Uudessa-Seelannissa.

Mutta kaikesta -väärässä järjestyksessä opiskeluista matematiikan kursseistakin -selvittiin.

Lopulta myös suomen kieli palasi takaisin, vaikkakin aluksi mökkipaikkakunnan lupsakalla Savon murteella.

illalla satoi vettä
ja mä käänsin iben kuulokkeissa täysille

askeleet sekoittuivat toisiinsa
lenkkarit olivat hetkessä litimärät

kostea ilmaa oli helppo hengittää
kun keskittyi vain reisien poltteluun

väistelin vesilätäköitä
ja puristin itseni kasaan
pääsin vaaran huipulle asti

vaara - oikeasti sekin oli varmaan kaatopaikka
mutta mitä väliä?
olinhan mäkin
täynnä menneisyyden roskia

kotona odotti sauna
löylyissä vesipisarat ja kyyneleet
peseytyivät pois

avannossa hengitystä oli pakko hallita

soitin sulle illalla
muttet enää vastannut

niin oli varmaan paras
mutta silti mä näin yhä
sun jalanjäljet kaivoon huuhtoutuneella kadulla
varjon katulamppujen valaisemalla tiellä
joka ei tulisi enää koskaan tuomaan sua tänne

kipua oli raskas kantaa
portaissa kaikki syyllisyys unohtui

ohikiitävän hetken ajan
me oltiin kuin Schrödingerin kissa
olemassa ja mennyttä yhtä aikaa

sitten mä avasin silmät
röntäsade täytti keuhkot

sä olit yhä poissa
kaupungin valot sammuiivat

Auringonkukka

Olipa aika jolloin olin varjossa
varjossa muiden
niiden kukkasten
värikkäämpien
halutumpien

Eihän siinä mitään, tavallaan
kukin taaplaa tyylillään
tällä rikkaruoholla oli kykyä kaikkeen muuhun vaan

Salasin silti asenteen raukan
halusin varmaan liittyä
sinne seuraan auringonkukan
kurkottaa korkeuksiin lailla haukan
keskellä kirjavaa niittyä

Mutta auringonkukalta tällaiset rikkaruohot
saivat puheet rumat ja huonot
ei arvostusta, ei kunnioitusta
ei katsetta, ei hyvää tahtoa
auriongukat suuntasivat aina kohti säteiden hohtoa

Ja
mitä
sitten?

Niityllä on punkkeja, kastematoja, hämähäkkejä
öttiäisiä, polttiaisia, kusiaisia
kaiken maailman herhiläisiä
ties mitä ihmeen loisia
auringostakin saa pistoksia
huimaavia lämpöhalvauksia

Me rikkaruohotpa osaamme sopeutua joka alustalle
löytää polkumme kohti riemua sykkivää laulua
tosielämää kuplivaa taianomaista taulua
kurottaa asemasta varjon
oman valokeilamme alle

Auringonkukka aistii gloorian ympärillä rikkaruohon

luulee huomaavansa kasvin uuden
Ja niin kuin auringonkukat tapaavat tehdä
yrittää se soluttautua seuraan jaloon
epätoivoisesti haluaa silmissä mun hyvään valoon

Rikkaruohon kasvupaikalla valo on lempeää ja kaunista
mutta tähän hehkuun ei auringonkukalla ole enää tulemista

Joku päivä mä varmaan unohdan
minkä väriset silmät sulla on
Pyöräilen yöllä Valkiaisjärvelle
uimaan
ja katsomaan tähtiä
etin taivaalta sun silmien tuikkeen

Haluankohan mä edes muistaa kaikkea?
Ootkohan säkin joskus vain muisto?
Se miltä yötaivas näyttää
Mä en haluu ikinä unohtaa sitä

Haluan itkeä aina
kun haistan sateen tuoksun
Haluan matkustaa Amsterdamiin
oottaa että sade lakkaa
kävellä kanaalin vartta
Ja maistaa tähtiä
jotka on pulloitettu vaan mua
tai ehkä meitä
(tai ehkä sua)
varten

Mä en halua enää koskaan valehdella
Eihän silmät oikeesti oo tähtiä
aina välillä ne vaan näyttää siltä

Pyöräilin kotiin
hymyilin koko matkan
Tähdet heijastui joen pinnasta

En varmaan vaan uskaltanut kertoa totuutta
Onkohan pelkuri ja petturi sama asia?

En oo ehkä onnistunu säilyttämään yhtäkään salaisuutta
mut mä en halua enää koskaan valehdella
Haluan itkeä aina kun haistan sateen tuoksun
Maistaa tähdet
joita ei oikeesti oo pulloitettu mua varten
eikä meitä
eikä sua

Ehkä elämä on pelkkiä vahinkoja vahingon perään
Unohduksia
Salaisuuksia
Valheita
Unohduksia

Voisiko kaikki valinnat olla vaan oikeita?
Kylmien väreiden sijaan nää oli haaleita
Mä unohdin niin paljon

Muistot ei voi koskaan loppua kesken
Sitä mä kai kuitenkin toivoin.

Taistelu tullut päätökseen
Hengitän vielä
Jumalan armosta kai?
Veren tahraaman miekkani voin laskea vihdoin

Luonto alkaa heräämään eloon
Kaikuu kutsu kohtalon
Kun aika on
Nähkäämme taas sotatantereella
Kylmässä ja koleassa tuonpuoleisessa
Niinhän sä lupasit

Uusia, suuria haaveita ja puoliksi parantuneita haavoja
En enää ole se pikkutyttö
Mahdottoman isossa röyhelöhameessa
Toppahousujen lahkeisiin väkisin runnottuna
Olen muuttunut parempaan

Toivon et siellä jossain mua ootat
Valvon yömyöhään
Ehkä joku kaunis päivä näemme taas
Jään sinua odottamaan tänne
tähtien alle
Tiedät kyllä, minne saapua
Jos viitsisit palata

Rakkaudenkipeä sydän huutaa nimeäsi
Toivoo saavansa kuulla ne kolme sanaa äänelläsi
Tunnekylmät aivot kuiskii: ”Ammut itseäsi jalkaan.”
Rukoilee ettei joudu kärsimään enää koskaan

NARSISSI

Puutarhassa kuljin ja näin sen kirkkaan keltaisen narsissin joka valaisi taivaan jonka alla maa hymyili jota jokainen ihaili johon ihastuin

Vereeni ei imeytynyt sen myrkkyä kun poimin sen tyrkkynä halusin antaa sille kaikkeni en irti siitä saanut silmiäni mietin sitä aina tauotta loppumatta missä vain milloin vain

Mietin sen pehmeiden terälehtien tuntua sormenpäissäni sen varren huminaa tuulessa jännittävyyttä sen tuoksussa kai kiehtoi narsississa sen keltaisuus riemukkuus voimakkuus piristihän se mustuuttani somisti näköalaani?

Sen ravinteet oli palvomiseni sen vettä oli rakkauteni sen happea oli katseeni sen aurinkoa oli huolenpitoni se tiesi etten koskaan lopettaisi enkä tietenkään kieltäytyisi kun se kutsui minut aikanaan maistamaan sipuliaan

Komea kultainen kukka vaarallinen mätä sipuli narsissi halusi minun suutelevan sipulinsa puhtaaksi ja niin yritin ja yritin ja kieleni poltin samalla multaa sain suuhuni samalla, vähitellen myrkkyä sain elimistööni

Heitä se ros kiin! sanottiin En voi, vastasin se on niin kaunis niin kaunis ilman en pärjää tämä kaikki on vain lievää välissä voinhan huuhtoa suuni silti palaan aina takaisin eihän se niin pahaa teekään kuin narsissin kitkeminen pois

Vanhoista Osukeista poimittuja entisten nuorten runoja

SELLAISTA ON UNELMA

Sellaista on elämä, kun aamulla sattuu heräämään ja huomaa, ettei vielä olisi tarvinnut herätä kouluun.

Sellaista on elämä, kun kissa nukkuu keränä ja pikkusisko tulee huoneeseen ja vetää sitä hännästä.

Sellaista on elämä, kun puukko terävä vetää kalan mahan auki ja äiti paistaa ahvenia pannussa.

Sellaista on elämä, kun mummolta sammui elämä ja äiti itkee kirkossa.

Sellaista on elämä, kun syttyy uusi elämä isonsiskon saadessa pulskan pojan.

Osukki 1976

Onko onnellisuus syntiä tai se, että tietää olevansa onnellinen? Voiko rakastaa elämää ilman pelkoa, että joku kaataa sammuttavan veden elämänliekkiin? Kaikki loppuu kuten alkaakin - äkkiä.

Tiimalasi, hiekkaa tippuu, aika kuluu, aika ei odota, tiimalasi käännetään, uudet kiireet edessä, aika kuluu, aika ei odota, tiimalasi putoaa kalliolta, hajoaa sirpaleiksi, hiekkaja vajoaa mereen, vihdoinkin vapaus, huolettomuus

Osukki 1987-88

Ihmiset kadulla kävelevät lujaa vaikka heillä ei ole kiire minnekään Haluaisit varmaan tietää mitä elämä on. Älä kysy minulta katso vain sinä tiedät.

Pilvenpiirtäjät - tower blocks Kuin jylhät kalliot nousevat niiden seinät kohti taivasta tuulta halkoen ja ihmisen mieltä kiehtoen ylemmäs - aina ylemmäs kuin ihmisen mieli.

Auto: uuden maailman ratsu uljas ulkoa, kaunis sisältä Se vie minut sinne minne pyydän Se antaa vapauden elää Maisemat vaihtuvat, kaupungit, kylät Vauhtia lisään, otan sinut mukaan kiidämme katuja ja teitä ja kun bensa loppuu olemme tässä

Osukki 1986-87

Osukin novelli

Maaailma ei ollut meitä varten

Arka Jalka

Lumi narskui Matildan kenkien alla. Kylmä talvipuhuri puhalsi hänen kasvoilleen märkiä lumihiutaleita. Matilda katsoi, kun hänen hengityksensä huurusi ja sitten hälveni hiljattain valkenevaan talviseen aamuun. Nou-seva aurinko saisi kohta lumikinokset kimaltamaan. Liljan korvissa roikkuvat kultaiset korvakorut kilisivät kävellessä. Tuuli leikki hänen korpinmustilla hiuksillaan ja kantoi parkkipaikalta pakokaasujen kitkerää katkua. Matilda puristi Liljan kättä, vaikka molempien sormet olivat kohmeessa. Lilja heilautti mustavalkoisen, verkkokuvioidun puuvillahuivinsa kasvojensa eteen lämmittämään poskiaa ja työnsi toisen kätensä talvitakkinsa taskuun.

Aamutunnit laahustivat tavallista hitaammin. Koulun ruokalassa oli tarjolla porkkanapyörykkeitä. ”Hyi vittu, taas jotain vegepaskaa”, Hillan ja Adelen poikaystävät valittivat kovaan ääneen, kun olivat nähneet ruokalistan, ja päättivät lähteä Hesburgeriin. Myös Adele ja Hilla suhtautuivat epäluuloisesti kasvisruokaan, mutta he päättivät kuitenkin uhrautua antamaan sille mahdollisuuden. Kun he olivat löytäneet vapaan pöydän, tytöt hölötivät joululomareissustaan Thaimaassa. He valittivat siitä, ettei joulu tuntunut joululta Phuketin lämmössä luksushotellissa. He päivittelivät, että he eivät olleet saaneet muita joululahjoja kuin Dyson Airwrapin, Tom Forden hajuveden, uusimman Macbookin, Marimekon olkalaukun ja Redkenin hiustenhoitotuotteita. Matilda ei pystynyt karistamaan mieleensä pinttynyttä kuvaa: joku lapsi oli toivonut Joulupuu-keräyksessä ruokalahjakorttia.

”Miten teidän joululomanne?” Hilla kysyi sivuajatuk-sena samalla, kun läpräsi puhelintaan. Uusin IPhonen malli, mikäpä muukaan. ”Me vietettiin jouluaatto omien perheiden luona ja joulupäivä ja uuden vuoden aatto vietettiin yhdessä Matildan perheen luona”, Lilja hymyili laskien kämmenen-sä kevyesti Matildan olkapäälle. ”Ai niin. Melkeen jo unohin, et te ootte lepakoita”, Adele töksäytti.

Hän ja Hilla hekottivat niin, että nauru raikui koko ruokalassa. He saivat tuomitsevia katseita muista pöydistä, joissa oltiin vähintään yhtä äänekkäitä. ”Ei mut ihan oikeesti, ei tarvi koko ajan toittotaa. Kyl kaikki vähemmästäkin tajuaa.” ”Ettehän te es oo, niiku, ihan oikeesti yhdessä, ette-hän? Ootte molemmat liian nättejä sille, että valitsitte olla...tommosii. En ymmärrä, miks teidän pitää tehdä elämästänne vaikeampaa.” Matildalle ja Liljalle tuli äkkiä kiire lähteä palautta-maan astioita, että ehtisivät historian tunnille.

Juuri kun Matilda ja Lilja olivat päässeet Matildan pie-neen yksioon ja istahtamaan sohvalle, ovikello kilahti ja sai perheen rescuen haukkumaan hullunlailla. Matil-da huokaisi, laahusti ulko-ovelle ja laiskasti raotti sitä. ”Olisiko neidillä hetki aikaa jutella Jeesuksesta?” pit-kään hameeseen, matalakorkoiisiin korkoihin ja vaale-aan puseroon pukeutunut nainen kysyi hymyillen hil-litysti. Samalla hän tyrkytti hengellisen lehden uusin-ta numeroa. Kantta koristi puun alla istuva yksinäinen tyttö. Välittääkö Jumala sinusta? otsikko kysyi. Ulko-ovi ei ollut hetkeen pamahtanut kiinni äänek-käämmin.

”Erehtyivät asunnosta”, Matilda mumisi, kun lösähti takaisin sohvalle ja laittoi Yle Areenasta uutiset pyöri-mään. Uutisankkuri puhui rauhallisella, melkein uneliaalla äänellä, joka tuntui ristiriitaiselta ruudulla vilisevien kuvien ja videoklippien kanssa. Alareunassa juokseva teksti kertoi sekasorrosta ja kriisistä toisensa perään. Ennätyksistä, joiden rikkomisesta ei voinut iloita. Vuosi oli juuri vaihtunut, mutta maailma oli seonnut entisestään ja oli lähempänä maailmanloppua. Lilja nojautui Matildaa vasten ja veti vilttiä molempi-en päälle, vaikka paukkupakkanen ei ulottanutkaan vii-mojaan sisälle asti. Rescue-koirakin oli rauhoittunut ja kääpertynyt heidän jalkoihinsa. ”Lentäviä autoja, ne sano”, Lilja tuhahti. ”Ja nyt väärä jää sulaa”, Matilda huokaisi ja sulki tv:n.

Kaluhoroskooppi

Pseudotieteiden kuninkaallinen, astrologia, on lui-kerrellut tiensä jopa Osukkiin. Vaikka Osukki kannattaa lähtökohtaisesti tieteellisiä menetelmiä, joustamme periaatteestamme tämän yhden sivun verran. Näin voit lukea leikkimielisen Kaluhoroskooppi ja selvittää, mitä tulevaisuutesi kenties tuo tullessaan.

Neitsyt (23.8. – 22.9.)

Seuraavana liikennevalopäivänä Kaluihastuksesi on pukeutunut kolmeen eri statusta kuvaavaan väriin. Yrität saada selkoa asialle Jodelista ja käy ilmi, että A) värit kuvaavat hänen tilannettaan eri henkilöiden kanssa ja B) kymmenen muuta tyyppiä on ihastunut kyseiseen henkilöön.

Vaaka (23.9. – 22.10.)

Saat ruotsin opintojaksolta arvosanan 3,2. Et ole ansainnut nelosta, joten palaa takaisin sorvin ääreen. Fokus, ruotsin vihot ja AB-laput odottavat sinua.

Skorpion (23.10. – 22.11.)

Ajat autolla kouluun ja ilokseksi löydät vapaan auto-paikan! Jes! Mutta sitten huomaat, että monkijä pölähtää juuri viime hetkellä himoamellesi paikalle. Parkkipate määrää sinulle moivot sakot.

Jousimies (23.11. – 22.12.)

Näet painajaista siitä, että et voi muuttaa tuolin korkeutta, koska säätokapula on revitty siitä irti. Herätesäsi aamulla päätät varmistaa koulussa, ettei tämä kauhukuva toteudu. Kokeilet tuolin istuimen alapuolta ja kätesi osuu purkkaan.

Kauris (22.12. – 19.1.)

Olet kokattu, kun Toni grillaa sinua historian tunnilla. Monivalintatesteissä onnistut valitsemaan ne vähemmän oikeat vastaukset. Pelastaaksesi tilanteen yrittät pöntätä viimeisenä iltana päättöviikon kokeeseen, mutta kurssin nettisivu kaatuilee jatkuvasti.

Vesimies (20.1. – 19.2.)

Unohdat mustan toppatakkisi kotiin, koska sinulla on kasikoodi ja hirveä kiire aamulla. Hytiset betoniseiniin sisällä koko aamun, joten yrität piristää itseäsi vaaamalla laukullasi välkäpaikat yläkerrasta. Koulupäivän päätteeksi Jodelissa komeilee raivokkaalla tekstillä höystetty kuva kampeistasi.

Kalat (20.2. – 20.3.)

Venäytät polvesi Mervin taukojumpassa etkä pysty pyörimään tai kävelemään koulumatkoja. Joudut kulkemaan kouluun ja kotiin sillä kaikista ruuhkaisimmalla bussilla, joka kuhisee raksilalaisia. Muista olla kiitollinen siitä, että opiskelet Oulun parhaassa lukiossa.

Loppumattomia hetkiä

LOTTA LEHTIÖ YO-JUHLASSA
5.12.2025

Hyvät rehtorit, opettajat, koulun henkilökunta, juhla-vieraat ja rakkaat ylioppilaat - kaikki te, joiden kanssa olemme saaneet jakaa lukiotaipalettamme ja joiden kanssa pääsemme tänään juhlimaan valmistumistamme.

Tänään me ylioppilaat saamme painaa lakin päähämme, pitkän odotuksen ja valtavan työn jälkeen. Urakka, jonka parissa olemme puurtaneet monta vuotta, on vihdoinkin valmis. Lukiopolkumme on tullut päätökseen.

Vaikka lakkiaiset ovat iloinen ja onnellinen, nuoruuden ja mahdollisuuksien juhla, minulle se on myös surullinen, jopa pelottava juhla.

Ihmiset pelkäävät erilaisia asioita. Osa kavahtaa hämähäkkejä, toinen ei uskalla nukahtaa pimeässä. Aika moni pelkää sotaa tai suuronnettomuuksia.

Mutta mä -

mä olen aina pelännyt loppuja.

Odottanut lapsena kauhulla kesäloman loppumista, itkenyt, kun hyvän sarjan viimeisen jakson lopputekstit ovat tulleet näkyviin, menettänyt joskus ystäviä, itselle tärkeitä ihmissuhteita. Oon kohdannut loppuja satatuhattamiljoonaa kertaa, ja pelännyt niitä joka ikisellä kerralla.

Tänään me ylioppilaat kohtaamme taas uuden, aika ison lopun.

Yleensä pelkoihin on joku syy. Hämähäkkejä alkaa pelätä, jos on joskus lukenut artikkeleita vaarallisista mustitaleskistä. Pimeä kauhistuttaa ihmisiä, koska ilman valoa, emme voi tietää, mitä ympärillämme tapahtuu. Sotien ja suuronnettomuuksien pelon syyt ovat aika itsestään selviä.

Mutta loppu – miksi se pelottaa?

Ehkä pelko syntyy siitä, kun jokin on niin ihanaa, että sen haluaisi jatkuvan ikuisesti – tai vähintäänkin hetken pidempään. Mulle lukio oli se jokin.

Eikä ihme, siis miettikää nyt, mikä etuoikeus, se, että saa joka päivä mennä kouluun ja oppia uutta; vaikkamistä eri asioista.

Aivan erityisen lukiokokemuksesta tekivät kuitenkin ympäröivät ihmiset. Se, miten ympärillä oli aina Kastellin asiantuntevat ja hyväsydämiset, työhönsä paneutuneet opettajat. Jokaiseen kysymykseen löytyi vastaus – siis jopa sillä biologian abikurssilla, jonne astuin aina paperille kirjoitetun kysymyslistan kanssa ja niillä hyppytunneilla, kun jäin tunnin jälkeen opettajan luokse viisisivuisen Word-tiedostoni kanssa selvittämään epäselviksi jääneitä kohtia ruotsin digikirjasta.

Sekä tietysti ystävät, joita tästä lukiosta löytyi vaikka kuinka monta. Ne, joiden kanssa naurettiin välillä tuolla yläkerran kulttuuriraitilla vielä iltakahdeksaltakin ja joiden kanssa tuskailtiin matematiikan integraaleja.

Ihmisten lisäksi mulle kaikista tärkeintä lukiossa – ja

Kerttu Lehtiö

elämässä ylipäättään - on kuitenkin sellaset pienet onnen hetket. Ehkä yks juttu niissä on se - että ne on niin pieniä, niin lyhyitä, että mielessäkään ei käy pelätä niiden loppumista, ei edes hoksaa toivoa, että ne jatkuisivat ikuisesti. Mulle nää vuodet Kastellissa on ollut täynnä sellaisia hetkiä.

Muistan sen hetken, kun oli elokuu ja vielä lämmintä ja pelattiin korttia koulun pihan penkeillä.

Sen hetken, kun ostin kioskilta suklaata, jotta jaksaisin matikkaa, mutta lopulta söin suklaata, enkä jaksanut matikkaa.

Sen hetken, kun ruotsin opettajat kiersivät jakamassa piparkakkuja ja aikän tunnilla luettiin lastensatuja takkatulen valossa.

Sen hetken, kun ystäväni kertoi ruokalassa antiikin Rooman viemärijärjestelmistä.

Sen hetken, kun mittailtiin Kastellin ovia mittanauhalla, jotta massiivinen Mörkö-penkkariasu mahtuisi sisään.

Sen hetken, kun kävelin Kastellin yön jälkeen autolle ja taivas oli täynnä tähtiä.

Sen hetken, kun syötiin yhdessä riisipuuroa puolityhjässä ruokalassa, ulkona satoi lunta ja nanosekunnin ajan aivan kaikki oli mahdollista.

Toivon, että mun tulevaisuus, ja teidän kaikkien muidenkin tulevaisuus on täynnä vastaavia onnellisia hetkiä. Ja toivon, et kun ne osuu kohdalle, niin huomaatte ne ja muistatte nauttia niistä. Loppukin on kuitenkin vain uusi alku. Valkolakin ansiosta meillä kaikilla on varmasti monia mahdollisuuksia, lukemattomia erilaisia alkuja täynnä lukemattomia erilaisia hetkiä. Se on aika ihanaa.

Juhlikaamme tänään siis tätä päivää, näitä lukiovuosisia ja ennen kaikkea, uusia alkuja. Pelon sijaan muistetaan iloita siitä, että on saatu kokea jotain niin ihanaa, että sen loppuminen pelottaa.

Ikimuistoista ylioppilasjuhlaa ja hyvää itsenäisyyspäivää teille kaikille!

Kuva:
Joel Koivisto

Oinas (21.3. – 20.4.)

Kastellin S-Marketista loppuu Nocco ja Celsius, eikä Kaluhallituksen huoneelta saa edes Redbullia. Nukahdat Tanelin globalisaatioluennon aikana.

Härkä (21.4. – 20.5.)

Räpläät puhelinta Raimon silmien edessä ja saat kuulla kunniasi. Muistapa laittaa kilkatteleva demonikoneesi jatkossa laukkuun asti.

Kaksonen (21.5. – 21.6.)

Möläytät salaisuutesi Ravintola Kastellin ruokapöydässä, joten pian koko koulu tietää kaiken Kaluihastuksestasi. Hupsista!

Rapu (22.6. – 22.7.)

Naurat matikassa Artsin kanssa siitä, miten selkee homma tuo laskeminen on. Yo-kokeessa ei enää naurata, jotenka kannattaa käydä vielä laskupajassa varmuuden vuoksi.

Leijona (23.7. – 22.8.)

Unohdat tehdä enkun tehtävät. Vuokko läväyttää tau-lulle läksystatistiikat ja tahtoo tietää, mikä sai sinut luistamaan koulutöistäsi. Vinkki: järkevää syytä ei ole.

